

- 1) Интерпретативни рамки и теоретични модели за българския преход
- 2) Състоянието на българското общество в навечерието и в хода на промените през 1989 г.
- 3) Наследствата на т. нар. „възродителен процес“ и ефектите върху политическия процес
- 4) Разграждането на комунистическата държавно-политическа система и трансформацията на основните тоталитарни структури
- 5) Изграждане и начално развитие на новите политически организации
- 6) Конституцията от 1991 г. и изграждането на новата държавно-политическа система
- 7) Ерозията на двуполюсния политически модел и възходът на различните популизми

2

**Състоянието на българското общество в
навечерието и в хода на промените
през 1989 г.**

ПРОТОКОЛ "А" № 1
ОТ ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
НА 5 ЯНУАРИ 1988 ГОДИНА

Присъствуват другарите:

Тодор Живков, Георги Атанасов, Гриша Филипов,
Йордан Йотов, Милко Балев, Огнян Дойнов,
Пенчо Кубадински, Петър Младенов, Станко
Тодоров, Чудомир Александров, Андрей Луканов,
Георги Йорданов, Григор Стоичков, Димитър
Стоянов, Петър Дюлгеров, Стоян Марков,
Начо Палазов, Васил Цанов, Димитър Станишев,
Емил Христов, Стоян Михайлов.

Присъствуват и другарите:

Петър Танчев и Стоян Овчаров.

Ъ П Р О С И

НА ДНЕВНИЯ РЕД:

I. За провеждането на някои непосредствени мерки и задачи в изпълнение на решенията на Юлския и Ноемврийския пленум на ЦК на БКП /1987 г./.

Р Е Ш Е Н И Я:

Политбюро на ЦК на БКП, след като обсъди информацията на др. Георги Атанасов за някои непосредствени мерки по провеждането на нашата обществена практика в съответствие с новите обективни условия, с новите виждания и подходи, произтичащи от Юлския и Ноемврийския пленум на ЦК на БКП и от словото на

Протокол № 1 от 5 януари 1988 г. от заседание на Политбюро (ПБ) на ЦК на БКП с взети решения за: провеждането на някои непосредствени мерки и задачи в изпълнение на решенията на Юлския и Ноемврийския пленум на ЦК на БКП. 5 ян. 1988 г.

ЦДА, фонд 1Б, опис 68, а.е. 3354, л. 1-35

Описание: Приложени: „В ПБ на ЦК на БКП“, стенограма във връзка с информацията на Г. Атанасов за мерки по провеждането на обществената практика в съответствие с новите обективни условия, новите виждания и подходи, произтичащи от Юлския и Ноемврийския пленум на ЦК на БКП и др.

У С Т А В

на ОДРУЖЕНИЕ

"ОБЩЕСТВЕН КОМИТЕТ ЗА ЕКОЛОГИЧНА ЗАЩИТА НА РУСЕ"

I. Общи положения

Чл. 1. Общественият комитет за екологична защита на Русе /ОКЕЗР/ е доброволно, самодейно сдружение, което обединява българските граждани желаещи да съдействуват за подобряване на тежката екологична обстановка в района на гр. Русе. Той осъществява своята дейност в условията на пълна гласност и демократизъм, спазвайки конституцията на НРБ и законите на страната.

Чл. 2. ОКЕЗР е юридическа личност със седалище гр. София.

II. Цели и задачи

Чл. 3. Целите и задачите на ОКЕЗР са:

1. да съдействува на обществените, стопански и държавни органи и организации в усилията им за решаване на екологичните проблеми на Русе;
2. да допринася за запознаване на обществеността с действителното положение относно замърсяването на въздуха в Русе, както и с мерки за тяхното отстраняване;
3. да работи за формиране на общонародна подкрепа за икономията на русенското население за чист въздух над родния им град;
4. да съдействува при нужда, в оказване на помощ на пострадали, заобеднати и зазегапти от съществуващите неблагоприятни екологически ситуации около Русе, на граждани, колективи и организации.

Чл. 4. За постигането на тези цели и задачи, ОКЕЗР:

1. събира, проучва и анализира информацията за замърсяването на въздуха в Русе, за източниците и причините за това замърсяване, за въздействието му върху населението и за вземаните мерки за подобряване на екологичната ситуация;
2. обръща внимание на компетентните органи, на средствата за масова информация и на обществеността за целия комплекс от проблеми, свързани с решаването на екологичните въпроси в района;
3. установява контакти с русенската общественост, както и със всички организации и лица, които могат да подпомогнат решаването на изброените проблеми.

III. Членство

Чл. 5. Член на ОКЕЗР може да стане всеки български гражданин, който приема Устава и работи за целите и задачите на сдружението. Приемането

Устав на сдружение „Обществен комитет за екологична защита на Русе“ (ОКЕЗР). 1988 г.

ДА – Русе , фонд 1458, опис 1, а.е. 19, л. 3-5

Описание: Сдружение “Обществен комитет за екологична защита на Русе” е създадено в София на 8 ян. 1988 г. Председател е Георги Мишев - писател, зам. председатели – чл.кор. Кръстьо Горанов - социолог и проф. Христо Маринов - еколог; организационен секретар е Георги Аврамов - кинодокументалист; секретари са Виолет Цеков - редактор, Ивайло Трифонов - физик, Мария Варамезова - общественик, н.с. Христо Смоленов - философ; ст.н.с. Цветан Кардашев и Цонка Букурова - озеленител. Членове: Светлин Русев - художник, Нешка Робева - треньор, Соня Бакиш - журналист, ст.н.с. Вера Михайлова - химик, проф. Цветан Бончев - физик, Петър Слабаков - актьор, Юлия Папазова - муз. оформител, асп. Силвия Ангелова - еколог, Иван Добчев - режисьор, Еми Барух - журналист, н.с. Цветан Пенчев - юрист, Малина Петрова - режисьор, Венета Осиковска - пенсионер, Невена Тошева - режисьор; н.с. Борис Колев - географ, Никола Ковачев - режисьор, Асен Владимиров - редактор, Димитър Езекиев - журналист, Димо Димовски - писател, проф. Надежда Илиева - еколог, д-р Мирослав Попов - лекар и н.с. Йордан Ваклев - физик.

П Р О Т О К О Л "А" № 15

ОТ ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
НА 20 ЯНУАРИ 1988 ГОДИНА

Присъствуват другарите:

Тодор Живков, Георги Атанасов, Гриша Филипов,
Добри Джуров, Йордан Йотов, Милко Балева,
Огнян Дойнов, Пенчо Кубадински, Петър
Младенов, Станко Тодоров, Чудомир Александров,
Андрей Луканов, Георги Йорданов, Димитър
Стоянов, Петър Дилгеров, Стоян Марков, Начо
Папазов, Васил Цанов, Димитър Станишев,
Емил Христов и Стоян Михайлов.

В Ъ П Р О С И

ДНЕВНИЯ РЕД:

I. За подготовката на
Националната партийна
конференция.

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Одобрява за дневен ред на Националната
партийна конференция да се предложи:
ЗА ПРЕУСТРОЙСТВОТО И ПО-НАТАТЪШНОТО ИЗГРАЖДАНЕ
НА СОЦИАЛИЗМА В НР БЪЛГАРИЯ.

2. Приема проекта за решение на конфе-
ренцията, който да се обсъди на пленум на
Централния комитет на партията на
24 януари 1988 година. Докладчик на пленума
да бъде др. ТОДОР ЖИВКОВ.

**Протокол № 15 от заседание на
Политбюро (ПБ) на ЦК на БКП с взети
решения за: подготовката на Национална
партийна конференция във връзка с
преустройството и по-нататъшното
изграждане на социализма в НРБ;
въвеждане на мандатност за
ръководните органи в партията,
държавните органи и обществените
организации. 20 ян. 1988 г.**

*ЦДА, фонд 1Б, опис 68, а.е. 3368, л. 1-9;
45-55; 56-90*

Описание: Приложени: стенограма във
връзка с проекторешение на
Националната партийна конференция;
проекторешение на Националната
конференция на ЦК на БКП във връзка с
преустройството и по-нататъшното
изграждане на социализма в НРБ и др. 20–
29 ян. 1988 г.

1

П Р О Т О К О Л "А" № 20
ОТ ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
И МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА НРБ НА 9 ФЕВРУАРИ 1988 ГОДИНА
/резиденция "Бояна/

Присъствуват другарите:

Тодор Живков, Георги Атанасов, Гриша Филипов,
Добри Джуров, Йордан Йотов, Милко Балев,
Огнян Дойнов, Пенчо Кубадински, Петър
Младенов, Станко Тодоров, Чудомир Александров,
Андрей Луканов, Григор Стоичков, Димитър
Стоянов, Петър Делгеров, Стоян Марков,
Начо Палазов, Васил Цанов, Димитър Станишев,
Емил Христов, Стоян Михайлов, Алекси Иванов,
Стоян Овчаров, Белчо Белчев, Христо Христов,
Георги Георгиев, Васил Цанов Иванов, Илчо
Димитров, Светла Даскалова, Радой Попиванов
и Георги Панков.

Присъствуват и председателите на
стопански асоциации и първите секретари
на областните комитети на БКП.

В Ъ П Р О С И

НА ДНЕВНИЯ РЕД:

I. За по-нататъшно
развитие на икономи-
ческото сътрудничество
със СССР и другите страни,
членки на СИВ.

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Одобрява изложените в доклада на
др. **СТОЯН ОВЧАРОВ** и в изказването на
др. **ТОДОР ЖИВКОВ** на заседанието основни
моменти в нашия подход при по-нататъшното
развитие на икономическото сътрудничество

**Протокол № 20 от заседание на Политбюро (ПБ)
на ЦК на БКП с взети решения за по-
нататъшното развитие на икономическото
сътрудничество със СССР и други страни-членки
на СИВ в новите условия. 9 февр. 1988 г.**

ЦДА, фонд 1Б, опис 68, а.е. 3373, л. 1-31

Описание: Приложени: резюме на доклад от Ст. Овчаров – министър на икономиката и планирането, за българския подход при по-нататъшното развитие на икономическото сътрудничество със СССР и другите страни на СИВ в новите условия; стенографски протокол от съвместно заседание на ПБ на ЦК на БКП и Министерски съвет с участието на председателите на стопански асоциации и първите секретари на областните комитети на БКП във връзка с икономическото сътрудничество със СССР и другите страни-членки на СИВ и др.

7

П Р О Т О К О Л "А" № 26
ОТ ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
ОТ 19 ФЕВРУАРИ 1988 ГОДИНА

Присъствуват другарите:

Тодор Живков, Георги Атанасов, Гриша Филипов,
Добри Джуров, Йордан Йотов, Пенчо Кубадински,
Петър Младенов, Станко Тодоров, Чудомир
Александров, Андрей Луканов, Димитър Стоянов,
Петър Делгеров, Стоян Марков, Начо Папазов,
Васил Цанов, Димитър Станишев, Емил Христов
и Стоян Михайлов.

Присъствава и др. Стоян Овчаров.

В Ъ П Р О С И
НА ДНЕВНИЯ РЕД:

I. За преустройство на
вътрешната търговия
и услугите.

Р Е Ш Е Н И Я:

Приема Основни насоки за преустройст-
вото на вътрешната търговия и услугите. При
окончателната редакция на документа да се
отразят бележките и съображенията, изказани
от др. Тодор Живков и членовете на Политбюро
на ЦК на БКП на заседанието.

**Протокол № 26 от заседание на
Политбюро (ПБ) на ЦК на БКП с взети
решения за резултатите от проверката
Централната контролно-ревизионна
комисия (ЦКРК) на БКП на публикуваните
във в. „Труд“ статии на Георги Тамбуев
„Корупция облечена във власт“.
19 февр. 1988 г.**

*ЦДА, фонд 1Б, опис 68, а.е. 3379, л. 1-4;
137-159; 164-165; 211-217*

Описание: Приложени: Информация от
Начо Папазов, председател на ЦКРК на
БКП за статиите на Георги Тамбуев
„Корупция, облечена във власт“,
публикувани във в. „Труд“; доклад за
извършена проверка на информацията в
статиите; предложения във връзка с
информацията на Начо Папазов по случая,
направени на заседанието на Политбюро
на ЦК на БКП на 19 февруари 1988 г.

ДОГОВОР

За предаване социалистическата собственост
за стопанисване и управление на основния
трудоу колектив

Изпълнителният комитет на Общински Народен Съвет – гр.Брезник представляван от пълномощника Борис Иванов Захариев в изпълнение Декларацията на народното събрание от 29 април 1987год. и Постановление № 6 на МС от 1987год. предоставя на основния трудоу колектив на ГС гр.Брезник предоставено от директора Николай Иванов Аначков като представител на трудоуви колектив на предприятието посочени в договора обекти на социалистическата собственост за стопанисване и управление с цел: на основата на самоуправлението трудоуви колектив на ГС да да опазва, развива и горския фонд и обработваемата земя, да създава нови гори и рационално съобразно научните изисквания да добива и ползува дървесината, да внедрява постиженията на научно технически прогрес в горскопромишления отрасъл и селскостопанското производство, да осъществява стратегическия курс за качествено нов разтек, като съчетава общонародните, колективните и личните интереси.

Чл 1/11 Държавата чрез пълномощника си предава , а колектива приема за стопанисване и управление обработваемата земя и площите в ДГФ в съществуващите досега граници на стопанството

/2/ Собствеността се предава в състоянието в което се намират обектите и към момента на сключване на договора

Чл 2/1/ Предават се на основния трудоу колектив за стопанисване и управление основните фондове с производствено и непроизводствено предназначение по баланса към 31.12.87год.на обща стойност 382720 лв.

съгласно приложения към договора списък

Чл/3/ Основния трудоу колектив на ГС гр.Брезник като стопанин на предоставената му социалистическа собственост в съответствие с ПСД и другите нормативни актове придобива и упражнява следните права и задължения:

/1/ Самостоятелно решава всички въпроси по стопанисването и управлението на предоставената му собственост, като се съобразява с правилника за стопанската дейност и решенията на колективния орган на висшестоящата организация.

/2/ Да спазва и увеличава залесените площи от ДГФ в границите на стопанството, като стриктно спазва и прилага нормативните актове по стопанисване и охрана на горите, дивеча и рибното стопанство.

/3/ Да създава условия за стабилизиране на работната ръка в стопанството, подобряване на трудоуата и технологичната дисциплина, премахване

Договор между Общински народен съвет – Брезник и Горско стопанство – Брезник за предаване на социалистическата собственост за стопанисване и управление на основния трудоу колектив. Списък по договора за предаване собствеността от държавата на основния трудоу колектив на Горско стопанство – Брезник. 20 апр. 1988 г.

ДА – Перник , фонд 41, опис 8, а.е. 31, л. 3-9

П Р О Т О К О Л "А" № 72
ОТ ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
НА 17 МАЙ 1988 ГОДИНА

Присъствуват другарите:

Тодор Живков, Георги Атанасов, Гриша Филипов,
Добри Джуров, Йордан Йотов, Милко Балева,
Огнян Дойнов, Петър Младенов, Чудомир
Александров, Георги Йорданов, Григор Стоичков,
Димитър Стоянов, Стоян Марков, Начо Папазов,
Васил Цанов, Димитър Станишев и Емил Христов.

П Р О С И
НА ДНЕВНИЯ РЕД:

I. За партийните
събрания, проведени
във връзка с преустройството на духовната сфера.

Р Е Ш Е Н И Я:

1. Приема преценка за партийните събрания, проведени във връзка със Съображенията на др. Тодор Живков и решението на Политбюро на ЦК на БКП "За ускоряване на преустройството на духовната сфера".

Протокол № 72 от заседание на Политбюро (ПБ) на ЦК на БКП с взети решения за: партийните събрания, проведени във връзка с преустройството на духовната сфера; преустройството на научния фронт и др. 17 май 1988 г.

ЦДА, фонд 1Б, опис 68, а.е. 3425, л. 1-2; 5-20; 38-56; 59-142

Описание: Приложени: преценка за партийните събрания, проведени във връзка с преустройството в духовната сфера; план-график на ПБ на ЦК на БКП за решаване на неотложни задачи в духовната сфера; проект за преустройство на научния фронт; стенограма от 17 май 1988 г. от заседание на ПБ на ЦК на БКП във връзка с преустройството на научния фронт и др.

1

ПРОТОКОЛ "А" № 93^а
НА ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
ОТ 21 ЮНИ 1988 ГОДИНА

Присъствуват другарите: Тодор Живков,
Георги Атанасов, Гриша Филипов, Добри Джуров,
Йордан Йотов, Милко Балева, Огнян Дойнов,
Пенчо Кубадински, Петър Младенов, Станко
Тодоров, Чудомир Александров, Андрей Луканов,
Георги Йорданов, Григор Стоичков, Димитър
Стоянов, Петър Дюлгеров, Стоян Марков, Начо
Папазов, Васил Цанов, Димитър Станишев, Емил
Христов.

Присъствува и другарят Стоян Овчаров.

ВЪПРОСИ
НА ДНЕВНИЯ РЕД:

I. За по-нататъшното
провеждане на
реформата на
образователното
дело.

РЕШЕНИЯ:

1. Приема проекта "За по-нататъшното
провеждане на реформата на образователното
дело".

2. Документът да се публикува в сред-
ствата за масова информация за всенародно
обсъждане като проект на Политбюро на ЦК
на БКП за предстоящия пленум на ЦК на БКП
за преустройството на духовната сфера.

**Протокол № 93а от заседание на
Политбюро (ПБ) на ЦК на БКП с взети
решения във връзка с: провеждане на
реформата в образованието;
предложението на ЦК на КПСС за
откриване архивните фондове на
Коминтерна. 21 юни 1988 г.**

*ЦДА, фонд 1Б, опис 68, а.е. 3446а, л. 1-56.
59-88; 95-97*

Описание: Приложени: доклад на ПБ на
ЦК на БКП във връзка с провеждането на
реформата на образователното дело;
стенограма от 21 юни 1988 г. от заседание
на ПБ на ЦК на БКП във връзка с
провеждането на реформата на
образователното дело и др.

1

П Р О Т О К О Л "А" № 112
ОТ ЗАСЕДАНИЕТО НА ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП
НА 18 ЮЛИ 1988 ГОДИНА

Присъствуват другарите:

Тодор Живков, Георги Атанасов, Гриша Филипов,
Добри Джуров, Йордан Йотов, Милко Балев,
Огнян Дойнов, Пенчо Кубадински, Петър Младен-
нов и Чудомир Александров.

В Ъ П Р О С И
НА ДНЕВНИЯ РЕД:

I. Организационни
въпроси.

Р Е Ш Е Н И Я:

Намира за необходимо на предстоящия
пленум на ЦК на БКП да се предложи:

1. За злоупотреба с доверието на
партията като член на найния Централен коми-
тет, за дейност, водена от лични егоистични
подбуди, нанесла вреда на обществото, да се
извади от състава на ЦК на БКП др. СВЕТЛИН
РУСЕВ.

**Протокол № 112 от заседание
на Политбюро (ПБ) на ЦК на
БКП с взети решения за
освобождаване на: Светлин
Русев от състава на ЦК на БКП,
Стоян Михайлов – от секретар
на ЦК на БКП, Станко Тодоров
– от ПБ на ЦК на БКП, Чудомир
Александров – от ПБ на ЦК на
БКП и секретар на ЦК.
18 юли 1988 г.**

*ЦДА , опис 68, а.е. 3465, л. 1-8
гр*

Желю Желев - доктор на философските науки

"ПЕРЕСТРОЙКАТА" - ВЕЛИКО ВРЕМЕ НА ИНТЕЛИГЕНЦИЯТА!
/Четейки и препрочитайки съветската преса/

Нямак няма да бъде преувеличено, ако кажем, че през изтеклите три години главно съдържание на съветската "перестройка" представлява борбата на интелигенцията срещу бюрокрацията. И колкото и неравностойни да са силите на борещите се страни, за всеобщо осудване, тази борба продължава с нарастваща интензивност, при което интелигенцията нанася мощни удари на бюрокрацията, като подкопава нейните морални, политически и идеологически устои. Дълбоко революционният характер на борбата роди нови проблеми, нови теми и нови имена, за които доточера никой не можеше да подозира.

Разбира се, такава уникална ситуация в историята на духовната култура нека да възникне, ама част от самата бюрокрация - нейната най-умна и най-дальнозидна част - разбра, че съветското общество се нуждае от радикални промени във всички области на социалния живот. Тя като е отишло до заднена улица и в условията на един бързо развиващ се свят неговото катастрофално изоставане може да доведе до не по-малко катастрофални последици като задълбочаване на социалното недоволство, отачки, отатри форми на отчуждение между поколенията, неконтролируемо набубаване на националните противоречия, междунационални вражди, граждански войни, ошити за спасяване на положението чрез военна диктатура и пр. - то перестройството трябва да бъде прието като единствено възможна алтернатива.

Но тъй като, от друга страна, да се реформира по толкова радикален начин едно общество като съветското, са нужни демокрации, гласност, публично обсъждане на всички въпроси от неговата

**Статия от Желю Желев
„Перестройката“ – велико
време на интелигенцията!“ за
перестройката в СССР. 1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис 1, а.е.
150, л. 31–39*

ДО КОНТРОЛНО-РЕВИЗИОННАТА КОМИСИЯ НА
ОБЩНСКИ КОМИТЕТ НА БКП "СРЕДЕЦ"
СОФИЯ

Уважаеми членове на Контролно-ревизионната комисия,

По здравословни причини не можах да присъствавам на събранието на партийната организация при Съюза на българските писатели, дето е четен вашия протокол, с който се осъжда Клуба за подкрепа на гласността и преустройството в България.

Както ми казаха, не сте позволили обсъждане на протокола от партийната организация, а сте го прочели като заповед, за сведение. /Точно в духа на високото партийно становище за важното значение на първичните партийни организации! / И понеже там се споменавало и моето име като председател на Клуба – искам с това писмо да се обясня.

Председател на Клуба аз не съм. Това беше първоначална идея, която отклоних. И я отклоних не защото не споделям декларацията на Клуба, или се боя от отговорност, а единствено, че не желая да ми се приписват карьеристични нагони за постове и слава, с каквито сте ни напичили в протокола си.

Преди да се съглася да взема участие в работата на Клуба, четох много внимателно декларацията, която бе прочетена на събранието в университета, и не отгърях в нея нито една буква, в която да има нещо противопартийно или противодържавно. Есичко в нея от първия до последния ред е изцяло в подкрепа на партийните решения.

И се питам - защо тази декларация и съществуването на Клуба предизвикаха такова безпокойство в партийното ръководство? Та нали това ръководство държи в ръцете си всички видове пропаганда в страната и при най-малка грешка на Клуба има възможност да го поправи пред читателите, зрителите и слушателите. Садо още в началото - вместо да поеме с Клуба разумен разговор и да го подпомогне там,

Писмо от поета Христо Радевски до Контролно-ревизионната комисия на Общинския комитет на БКП „Средец“ – София във връзка с проведено заседание на Съюза на българските писатели, което осъжда дейността на Клуба за подкрепа на гласността и преустройството в България.
7 ян. 1989 г.

ДА – Русе , фонд 1455, опис 1, а.е. 93, л. 1-2

Описание: Клубът за подкрепа на гласността и преустройството, заедно с Обществения комитет за екологична защита на Русе, е една от първите дисидентски организации в Народна република България. Учреден е на 3 ноем. 1988 г., с инициатор Желю Желев. Основната дейност на Клуба се състои в приемането и разгласяването на декларации и становища по общополитически въпроси, в които се критикува властта на Тодор Живков. Клубът се обявява против т. нар. Възродителен процес. В състава му има шест секции, които се занимават с открояващи се обществени проблеми в социалистическа България: икономическото състояние; човешките права и гражданските свободи; демографските проблеми; екологията; проблемите на българската култура; нерешените проблеми на българската история.

2

ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА КЛУБА ЗА ПОДКРЕПА НА
ГЛАСНОСТТА И ПРЕУСТРОЙСТВОТО
В БЪЛГАРИЯ

Другари,
Ръководството смята за крайно наложително да ви информира за събитията от учредяването на Клуба (3.XI.1988) до сега.

Както е известно, Клубът бе създаден, за да организира и провежда (на общи заседания или заседания по секции) теоретични дискусии по важни проблеми на нашето общество и развитие. Сред учредителите (110 души) бяха художествени творци, учени, общественици, хора с чувство за граждански дълг: ст.и.с. д-р Снежа Аврамова, наскоро починалият Васил Акъов, Христо Алексиев, Кира Андрейчина, Мария Бойкирева, ст.и.с. Йордан Василев, проф. Кирил Василев, доц. д-р Николай Василев, проф. д-р Мария Велева, Георги Величков, Михаил Величков, Марко Ганчев, акад. Асен Данев, ст.и.с. д-р Иван Джаджев, Блага Димитрова, Борис Диковски, Георги Дрumeв, ст.и.с. д-р Жель Желев, Васил Живков, Евгения Иванова, доц. Милана Каймакамова, Александър Каракачанов, Иван Коларов, Брайко Кофарджиев, Апри Кулов, Деян Къранов, проф. д-р Чавдар Къранов, проф. д-р Иван Марев, ст.и.с. д-р Зина Маркова, доц. Недялко Мерджанов, Александър Миланов, Дучо Мундров, доц. Бернард Мунтян, проф. д-р Иван Николов, Вероника Николова, Давид Овадия, проф. д-р Димитър Овчаров, проф. д-р Елена Панова, ст.и.с. Искра Панова, Боян Папазов, Валери Петров, Христо Радевски, ст.и.с. д-р Петър Райчев, Радой Ралин, Милка Рускова, ст.и.с. Петко Симеонов, Вера Силкова, Христо Смоленов, о.з. полк. Борис Спасов, Петър Стайков, Невена Стефанова, Вли Стоянов, гл.ас. Волга Тодорова, гл.ас. Ивайло Трифонов, Коприня Червенкова, акад. Алексей Шелудко и много други.

Клубът бе основан от български интелектуалци (в огромното си мнозинство - членове на БКП). Неговото инициативно ядро бе изградено от ветерани на партията, активни борци против фашизма и капитализма. Основната му задача е да съдейства - със специфичните си средства и в рамките на своите възможности - за разгръщането на обновителните процеси в България, за утвърждаването на преустройството като закономерност на съвременния етап. Символична в това отношение бе и първата му проява - изпращането на поздравителна телеграма до М. С. Горбачов по повод на годишнината от ВОВР.

В програмната ни декларация е изрично формулирано, че дейността на Клуба не бъде конституционна, легална, публична, в подкрепа на решениата на Вилския пленум на ЦК на БКП. Самата декларация, веднага след учредяването, бе изпратена до средствата за масова информация, ръководствата на творческите съюзи, висшите партийни и държавни институции. Инициаторите, членският състав и ръководните органи на Клуба не бяха и не са засекретени; целите и задачите му бяха и са широко разгласявани.

Въпреки това, незабавната управленска реакция бе категорично отрицателна. Забранено бе да се спонсират където и да било за Клуба и програмата му. Бе блокирана всяка възможна конструктивна дейност. На досега изпратените колби за запитване не е отговорил положително. Още незапочнала, дейността на Клуба бе парадоксално квалифицирана като антипартийна, като подриваща основите на социализма и дестабилизираща политическата ситуация в България. В официално разпространяваните по първичните партийни организации "становнишки" на общинските комитети на БКП се съдържат неистинни и клеветнически инсинуации: за "прикритите" зад паравана на "декагогските" декларации "действителни" цели на Клуба; за стремежа на влезлите в него "наказани", "обидени" и "искаждени" към завземане на власт и позиции; за "вярно обслужване" на западните идеологически центрове; за някакво "материално захранване" на клубни членове; многократно надвишаващо това на средния български гражданин; за факти-

**Писмо от Управителния съвет на
Клуба за подкрепа на гласността
и преустройството в България до
членовете на Клуба за
разясняване на целите и
дейността на организацията.
20 февр. 1989 г.**

*ЦДА, фонд 1512, опис 1, а.е.
708, л. 92-95*

**Митинг в подкрепа на
преустройството от студенти
и преподаватели от Висшия
педагогически институт –
Благоевград. 1989 г.**

*ДА – Благоевград , фонд
661, опис 10, а.е. 24, л. 3*

ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА КЛУБА ЗА ПОДКРЕПА НА
ГЛАСНОСТТА И ПРЕУСТРОЙСТВОТО
В БЪЛГАРИЯ

13

Другари,

Ръководството смята за крайно необходимо да ви информира за събитията от учредяването на Клуба/3.XI.1988 год/ до сега.

Като е известно, Клубът се създаден, за да организира и провежда/на общи заседания или заседания по секции/теоретични дискусии по важни проблеми на нашето обществено развитие. Сред учредителите/110 души/ бяха художествени творци, учени, общественици, хора с чувство за граждански дълг: ст.н.с.д-р Снежка Аврамова, наскоро починалият Васил Ахъев, Христо Алексиев, Кира Андрейчина, Мария Войничева, ст.н.с. Дордан Василев, проф. Кирил Василев, доц. д-р Николай Василев, проф. д-р Мария Велева, Георги Величков, Михаил Величков, Марко Ганчев, акад. Асен Дацев, ст.н.с.д-р Иван Дзаджев, Блага Димитрова, Борис Димовски, Георги Друшев, ст.н.с.д-р Калю Келев, Васил Кизиков, Евгения Иванова, доц. Милана Кайканова, Александър Каракачанов, Иван Кокаров, Грэйко Кофраджиев, Анри Кулев, Дени Каранов, проф. д-р Чацдар Каранов, проф. д-р Иван Марев, ст.н.с.д-р Зина Маркова, доц. Надялко Мержанов, Александър Миланов, Дучо Мундров, доц. Бернард Мунтян, проф. д-р Иван Николов, Вероника Иванова, Давид Овадия, проф. д-р Димитър Овчаров, проф. д-р Елена Панова, ст.н.с. Искра Панова, Воин Паназов, Валери Петров, Христо Радевски, ст.н.с. д-р Петър Райчев, Радой Ралин, Мишка Рускова, ст.н.с. Петко Симеонов, Вера Смилкова, Христо Смоленов, о.з. полк. Юрие Спасов, Петър Сташков, Невена Стефанова, Или Стоинов, гл.ас. Волга Тодорова, гл.ас. Ивайло Трифонов, Коприна Червенкова, акад. Алексей Шелудко и много други.

Клубът бе основан от български интелектуалци/в огромното си мнозинство членове на ЕКП/. Неговото инициативно ядро бе изградено от ветерани на партията, активни борци против фашизма и капитализма. Основната му задача е да съдействува със специфичните си средства и в рамките на своите възможности за разгледването на основителните процеси в България, за утвърждаването на преустройството като закономерност на съвременния етап. Символична в това отношение бе и първата му проява - изпращането на поздравителната телеграма до Н.С. Горбачов по повод на годишнината на СССР.

В програмната ни декларация е изрично формулирано, че дейността на Клуба ще бъде конституционна, легална, публична, в подкрепа на решенията на месния пленум на ЦК на ЕКП. Смята декларация, веднага след учредяването, бе изпратена до средствата за масова информация, ръководствата на творческите състави, висшите партийни и държавни институции. Инициаторите, членският състав и ръководните органи на Клуба не бяха и не са засекретени, данните и задачите му бяха и са широко разгледвани.

Въпреки това, несабалната управленческа реакция бе категорично отрицателна

Писмо от Управителния съвет до членовете на Клуба за подкрепа на гласността и преустройството в България. 20 февр. 1989 г.

ДА – Русе, фонд 1455, опис 1, а.е. 93, л. 13-18

Описание: Инициативата за създаване на „Клуб за подкрепа на гласността и преустройството в България“ принадлежи на д-р Желю Желев, поета Христо Радевски, кинорежисьора Дучо Мундров, професор Кирил Василев, академик Алексей Шелудко и поета Радой Ралин. Учредителите са 51 мъже и 30 жени, на възраст: до 30 г. – 3; до 45 г. – 22; до 60 г. – 29 и над 60 г. – 27. Научните им степени са: кандидати на науките – 32; доктори на науките – 31 и академици – 2.

ДЕКЛАРАЦИЯ

НА РЪКОВОДСТВОТО НА КЛУБА ЗА ПОДКРЕПА НА ГЛАСНОСТТА
И ПРЕУСТРОЙСТВОТО В БЪЛГАРИЯ ЗА ОТНОШЕНИЕТО МУ
КЪМ ОСТАНАЛИТЕ НЕФОРМАЛНИ СДРУЖЕНИЯ В СТРАНАТА

В отговор на разпространяваните в последно време слухове и инсинуации, ръководството на Клуба за подкрепа на гласността и преустройството в България смята за необходимо още веднъж да подчертае, че като независимо сдружение на интелектуалци не е обвързан организационно нито с официални институции, нито с други неформални групи.

Клубът съществува и действа в рамките на законността. В този смисъл той морално е подкрепял и ще подкрепя всички неформални сдружения, преследващи легални цели с легални средства, съдействащи на извънредните се в страната прогресивни социални промени. Защото един от главните белези на преустройството и демократизацията е широко разгърната и неограничавана от административно-силоси бариери обществена самодейност.

Същевременно Клубът ще протестира и ще отхвърля категорично репресивните мерки, предприемани както срещу неговите членове, така и срещу членовете на други подобни сдружения с идеална цел, когато тези мерки противоречат на нормите на нашата Конституция, Всеобщата декларация на ООН за правата на човека (1948), Заключителния акт от Хелзинки (1975), Заключителния документ на Виенската среща (1989).

Ръководството на Клуба настоява да бъде осигурена действителна гласност и свободен достъп до средствата за масова информация, да бъдат публикувани програмите и инициативите на самодейните неформални сдружения, за да може българската общественост реално да определи отношението си към тях и да се включи по-активно – в съответствие със своите идейни убеждения – в процесите на преустройството.

15. III. 1989г.

Освен до членовете на Клуба, Декларацията е изпратена до:
ЦК на БКП; ДС на НРБ; Президенту на НС; МС на НРБ; Съюза на борците против фашизма и капитализма; БТА; БТ, БР и останалите средства за масова информация.

**Декларация на
ръководството на Клуба за
подкрепа на гласността и
преустройството в
България до членове на
клуба, ЦК, на БКП, ДС на
НРБ, Министерски съвет и
други за отношението му
към останалите
неформални сдружения в
страната 15 март 1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 708, л. 96*

Ж. Желев!

1

ЗА ЛИКВИДИРАНЕ НА ПОРАЖЕНИЯТА ОТ ЛИЧНИЯ РЕЖИМ НА ТОДОР ЖИВКОВ И
ПО-НАТАТЪШНО РАЗВИТИЕ НА ДЕМОКРАТИЧНИЯ ПРОЦЕС

След близо четиридесет годишно господство на един- тоталитарен режим, представляващ прилежно копие на съветския модел от времената на Сталин, най-после и нашата страна поема пътя на действително демократични промени. Ние сме съвсем в началото на този процес. Но за да не спира, и поради голямото ни изоставане в сравнение с Полша, Унгария, Съветския съюз, а вече и спрямо ГДР, налага се да бъдат взети екстремни мерки, които да ликвидират най-уродливите образувания от личния режим на Тодор Живков и да отворят широко пътя за демократични преобразования във всички сфери на социалния живот. Измежду най-неотложните мерки, които трябва да бъдат решени буквално още през следващите дни и седмици са:

- Да се ликвидира личния кабинет на Тодор Живков като институция, откъдето в продължение на десетилетия фактически се управляваше страната; където се замисляха следващите една след друга реформи, които в края на краищата доведоха България до състоянието на всеобща криза - икономическа, политическа, морална;

- Да се премахнат тайните списъци във средствата за масова информация, чрез които режимът на Живков досега лишаваше от трибуна несъгласните, критично мислещите и годните да предлагат алтернативни решения, така необходими на страната днес;

- Да се направят незабавно кадрови промени в средствата за масова информация с оглед на ключовите места да отидат журналисти, които не са изхабени и компрометирани с демагогията и цинизма на досегашния политически курс - хора, които са показали мъжество и гражданска доблест, за да говорят на народа цялата истина за действителното състояние на страната;

Статия от Желю Желев „За ликвидиране на пораженията от личния режим на Тодор Живков и по-нататъшно развитие на демократичния процес“.
Б.д.

*ЦДА , фонд 1512, опис 1, а.е.
168, л. 1-3*

ДО ПЛЕНУМА НА ЦК НА БКП

ДО РЕДАКЦИЯТА НА В. "РАБОТНИЧЕСКО ДЕЛО"

~~ДО СОБИЯ - ПРЕС~~

ДО ГЕН. СЕКРЕТАР НА ЦК НА КПСС

МИХАИЛ СЕРГЕЕВИЧ ГОРБАЧОВ

ДО РЕДАКЦИЯТА НА В. "МОСКОВСКИЕ НОВОСТИ"

Уважаеми другарки и другари,

Около две години след като започна преустройството в Съветския съюз, на Юлския пленум, вие утвърдихте "концепция за по-нататъшно изграждане на социализма у нас".

Но оттогава до сега ние не "тръгнахме по пътя на дълбоко преустройство и всестранно обновление на обществото". След провъзгласяния тогава "курса на демократизация и гласност" последваха уволнения на главни редактори, направиха плахи опити да поместят преводи на материали от съветския печат и репреси средно граждани, обхванаха се с приязни към Народното събрание.

В "докладните записки" и "докладите" на Тодор Живков нещата се представят в неверен, изопачен вид. На срещата в резиденция "Бояна" с представители на научната и художествената интелигенция той заяви, че неформалните организации трябва да започнат "да никнат като гъби", но учредителите, предимно комунисти, на създания от изтъкнати интелектуалци Клуб за подкрепа на гласността и преустройството бяха подложени на преследвания, уволнения, арести и партийни наказания. Същата участ сполетя и другите неформални организации.

Писмо от Дучо Мундров, режисьор, до Ноемврийския пленум на ЦК на БКП, Михаил Горбачов, генерален секретар на ЦК на КПСС и председател на Президиума на Върховния съвет на СССР, и редакциите на вестниците „Работническо дело“ и „Правда“ за процесите на преустройство в НРБ, с критики към морала на Тодор Живков, председател на Държавния съвет на НРБ, за преследванията и репресиите над представители на българската интелигенция и др. 10 ноем. 1989 г.

ЦДА, фонд 1512, опис 1, а.е. 1611, л. 1-4

ПАРТИЙНА СЪГЛАСНОСТ
в духа на Конституцията

15

КОПИЕ НА ДС

СТРОГО СЕКРЕТНО!

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

Рег. № 13550 Екз. № 20

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАРАЦИЯ
Б 17
от КРДОПБГДСРСБНА

ДО
НАЧАЛНИЦИТЕ НА ЦЕНТРАЛНИТЕ ОПЕРАТИВНИ
УПРАВЛЕНИЯ, СООБЩНО ГРАДСКО И ОБЛАСТ-
НИТЕ УПРАВЛЕНИЯ НА МВР

КОПИЕ: ОБЩИНСКИ УПРАВЛЕНИЯ НА МВР-1 КАТЕГОРИЯ

Състоялът се днес пленум на ЦК на БКП и приетите от него решения ще намерят жив отзвук сред широката общество-ност и ще повишат нейната активност и отговорност за изпълнение на Влската концепция на партията.

Наред с това не е изключено някои вражески и злопо-лно настроени лица да направят опити за нарушаване на обще-ствения ред, провокиране на социални напрежения, demonstra-тивни и екстремистки действия.

Органите на Министерството на вътрешните работи ви-наги са били верни и предани на делото на партията, в своя-та дейност са се ръководели от решенията на нейния Централен комитет и са създавали условия за тяхното изпълнение. И зана-пред те ще стоят твърдо на своя пост за осъществяване в ниво-та на партийните решения и обезпечаване на сигурност и ред в НР България.

КРДОПБГДСРСБНА
ВЕРНО С ОРГИНАЛА
Дир. МВР МВР: [Signature]

Окръжно от министъра на вътрешните работи Г. Танев до началниците на СГУ и ОУ на МВР (копия до общинските управления на МВР - 1 категория). 10 ноем. 1989 г.

АКРДОПБГДСРСБНА-М, фонд 1, опис 11а, а.е. 712, л. 82-84

Описание: За състоялия се на 10 ноември пленум на ЦК на БКП и мерките, които трябва да се вземат от МВР, за своевременно пресичане на противодържавна и друга престъпна дейност.

СЕКРЕТНО!

107

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ

№ 3784
18.12.89

ЕРДОПБГДСРСБНА
ДЕКРЕТНОСТ
8 17
от ЗЕРДОПБГДСРСБНА

2324 18.12.89

1880

ДЕПАРТАМЕНТ НА ДС

147

С Л О В О

на генералния секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НР България другаря Петър Младенов на срещата с актива на МВР, състояла се на 25 ноември 1989 г.

/Стенографски запис/

Н О Е М В Р И
1 9 8 9

ЕРДОПБГДСРСБНА
БЯРНО С ОРГИЗАЦИЯ
18.12.89

Слово на генералния секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБългария Петър Младенов на срещата с актива на МВР. 25 ноем. 1989 г.

АКРДОПБГДСРСБНА-М, фонд 8, опис ба, а.е. 106, л. 101-118

Описание: В словото се обръща внимание на: реформирането на ДС; състоянието на икономиката в страната; новия курс на комунистическата партия и държавата; работата на МВР за укрепване на защитните функции на социализма.

ОЦЕНКА ЗА ПЛЕНУМА

Онова, което току-що завършилният пленум на ЦК на БКП направи, несъмнено представлява голяма крачка напред в демократизацията на страната. Като кажем това има предвид пълната реабилитация на Трайчо Костов, изключването от партията на Тодор Живков, Милко Балаев и Владимир Хитков; предложението до Народното събрание за създаване на парламентарна комисия, която да разследва допуснатите деформации и нарушения на законността /макар че по-правилно би било да се каже престъпленията/ предложението за създаване на комисия по национално-етническите проблеми, които би следвало да се решават много бързо; внасянето за обсъждане в парламента на въпроса, дали е необходимо оставянето на Държавния съвет като институция и особено решението на пленума парламентарната група на БКП да внесе предложение за отмяна на алинея 2 и 3 от член 1 на Конституцията, прокламиращ ръководната роля на БКП.

Оценявайки високо тези стъпки заедно с това бих искал да посоча непоследователността и половинчатостта в работата и решенията на пленума. Най-напред - защо само ал. 2 и 3 на чл. 1? Защо не и ал. 1, която гласи: "Народна република България е социалистическа държава на трудещите се от града и селото начело с работническата класа"? Коя съвременна демокрация си позволява да възлага ръководната роля на една или друга социална група или класа? Не е ли ясно, че това е съвършен остатък от политическата система на сталинизма, която противопоставяше работническата класа на интелигенцията, за да може номенклатурата да ги владее и да ги държи в подчинение?

Не ме удовлетворява също анализа на причините за сегашното състояние на нашето общество. Анализът се свежда до външно

Слово на генералния секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБългария Петър Младенов на срещата с актива на МВР. 25 ноем. 1989 г.

АКРДОПБГДСРСБНА-М, фонд 8, опис 6а, а.е. 106, л. 101-118

Описание: В словото се обръща внимание на: реформирането на ДС; състоянието на икономиката в страната; новия курс на комунистическата партия и държавата; работата на МВР за укрепване на защитните функции на социализма.

ОЦЕНКА ЗА ПЛЕНУМА

Онова, което току-що завършилът пленум на ЦК на БКП направи, несъмнено представлява голяма крачка напред в демократизацията на страната. Като кажем това има предвид пълната реабилитация на Трайчо Костов, изключването от партията на Тодор Живков, Милко Балаев и Владимир Живков, предложението до Народното събрание за създаване на парламентарна комисия, която да разследва допуснатите деформации и нарушения на законността /макар че по-правилно би било да се каже престъпленията/ предложението за създаване на комисия по национално-етническите проблеми, които би следвало да се решават много бързо; внасянето за обсъждане в парламента на въпроса, дали е необходимо оставянето на Държавния съвет като институция и особено решението на пленума парламентарната група на БКП да внесе предложение за отмяна на алинея 2 и 3 от член 1 на Конституцията, прокламирая ръководната роля на БКП.

Оценявайки високо тези стъпки заедно с това бих искал да посоча непобедимостта и половинчатостта в работата и решенията на пленума. Най-напред – защо само ал. 2 и 3 на чл. 17. Защо не и ал. 1, която гласи: "Народна република България е социалистическа държава на трудещите си от града и селото начело с работническата класа"? Коя съвременна демокрация си позволява да възлага ръководната роля на една или друга социална група или класа? Не е ли ясно, че това е съвс един остатък от политическата система на сталинизма, която противопоставяше работническата класа на интелигенцията, за да може номенклатурата да ги владее и да ги държи в подчинение?

Не ме удовлетворява също анализа на причините за сегашното състояние на нашето общество. Анализът се свежда до външно

**Статия от Желю Желев
„Оценка за пленума“ – за
българския преход към
демокрация. 1990 г.**

ЦДА, фонд 1512, опис
1, а.е. 151, л. 45,46

36

Изказване на Николай Чернев
Бургас
на пленум на Обл. комитет
1990

Днес, в нашата страна комунистическия идеал е поставен на сериозни изпитания. Комунистическата партия е атакувана за деформации, за закостенялост, догматизъм и т. н. В повечето случаи ^{от българско} справедливо. Но има опити от екзалтирани типове да ^{кратко време в} обругана тя. Няма в света социално по-справедлива, по-хуманна, човеколюбива идеология от комунизъмът. Тя и днес остава най-напредничавата. Никой още не ни е показал друга по-добра идеология от нея,

Сега, когато нашият народ навлиза в пътя на преустройството на политически, обществен, икономически и културен живот на страната, партията трябва също да се преустройва, да лекува раните, когато трябва да върви напред в преустройството на страната и да дава пример на останалите, на народа в решаването на тези извънредно важни от жизнено значение задачи.

Не може да говорим и да искаме преустройство в обществото, а партията и комунистите като цяло ^{в това отношение} изостават – както става у нас – в цялата област и в Боляровската община. Това което извърши досега Централния комитет на партията и Народното събрание за този кратък период, решителността, с която се вземат редица радикални решения може да се оцени като задоволителна. Разбира се, това са начални крачки. Главно бяха засегнати и то непълно кадрите от висшия ешелон и някои административни промени, което е ^{масовостта и промените} все още малко. Днес, можем да благодарим, че не бяха допуснати у нас ^{авторитарен на партиите} събития, подобни на румънските, за което определена заслуга има сегашното ръководство.

Надолу в областните центрове, общините и населените места много малко е направено, почти нищо за преустройството. Тук не се

Изказване на Николай Чернев на пленума на Областния комитет на Българската комунистическа партия (ОблК на БКП) – Бургас. [1990 г.]

ДА – Ямбол, фонд 1220, опис 1, а.е. 32, л. 1-7

Описание: В словото си Н. Чернев говори за нуждата от преустройство в партията и миогледа на комунистите и отправя критики към управлението на Тодор Живков. Николай Чернев Николов (Здравко) (1919–2010) – генерал, дипломат, общественик от Ямбол. Секретар на ОК на РМС – Ямбол през 1941–1944 г., член на ОК на БРП – Ямбол от 1943 г., член на Щаба на VI ВОЗ през 1943–1944 г. След 9 септ. 1944 г. е първи секретар на ОК на БКП, председател на Околийския народен съвет – Ямбол, първи секретар на ОК на БКП – Ямбол, работник в апарата на ЦК на БКП. Избиран за кандидат-член на ЦК на БКП и член на ОК на БКП – Бургас през 1989 г. Един от учредителите на Българския антифашистки съюз в София.

ОЦЕНКА ЗА ПЛЕНУМА

Онова, което току-що завършилият пленум на ЦК на БКП
 направи, несъмнено представлява голяма крачка напред в
 демократизацията на страната. Като казвам това имам предвид
 пълната реабилитация на Трайчо Костов, изключването от партията
 на Тодор Живков, Милко Балаев и Владимир Живков; предложението
 до Народното събрание за създаване на парламентарна комисия,
 която да разследва допуснатите деформации и нарушения на
 законността /макар че по-правилно би било да се каже
 престъпления/; предложението за създаване на комисия по
 национално-етническите проблеми, които би следвало да се
 решават много бързо; внасянето за обсъждане в парламента на
 въпроса, дали е необходимо оставянето на Държавния съвет като
 институция и особено решението на пленума, парламентарната група
 на БКП да внесе предложение за отмяна на алинея 2 и 3 от член 1
 на Конституцията, прокламиращ ръководната роля на БКП.

Оценявайки високо тези стъпки заедно с това бих искал да
 посоча непоследователността и половинчатостта в работата и
 решенията на пленума. Най-напред – заво само ал. 2 и 3 на чл.
 1? Защо не и ал. 1, която гласи: "Народна република България е
 социалистическа държава на трудовете си от града и селото
 начело с работническата класа"? Коя съвременна демокрация си
 позволява да възлага ръководната роля на една или друга
 социална група или класа? Не е ли ясно, че това е съвър един
 остатък от политическата система на сталинизма, която
 противопоставяше работническата класа на интелигенцията, за да
 може номенклатурата да ги владее и да ги държи в подчинение?

Не ме удовлетворява също анализа на причините за сегашното
 състояние на нашето общество. Анализът се свежда до външно

**Статия от Желю Желев
 „Оценка за пленума“ – за
 българския преход към
 демокрация. 1990 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
 1, а.е. 151, л. 45,46*

3

Наследствата на т. нар. „възродителен процес“ и ефектите върху политическия процес

До Народното събрание на НРБ
До средствата за масова информация
Връчено на 19 юни 1989

О Б Р Ъ Щ Е Н И Е

Неотдавна група граждани се обърна към Народното събрание с предложение да бъде обсъдена и издадена декларация по основните принципи на гласността и преустройството у нас, която да внесе успокоение сред обществеността. Това временно предложение остана без отзвук.

И ето, че напоследък в нашата Родина стават трагични събития: започват от съблъвание на БТА и на редица информационни агенции, че при сблъсъци между милицията и български граждани-журналисти са паднали жертви. Това създава дълбоко безпокойство.

На 31 май, 1 и 2 юни тази година Отечественият фронт в София и в провинцията организира масови митинги и демонстрации, заклеявайки като родоотстъпници, продатели, отцепници и диктатори членовете на Клуба за подкрепа на гласността и преустройството у нас. С това се разпалва опасен антагонизъм, насъсква се озлобеност срещу български интелектуалци, които искрено и безкористно търсят път към национално разбирателство.

Причините за тези трагични факти се коренят в насилието, извършено от властите върху етническата идентичност на български граждани, които са с турско самосъзнание, независимо от произхода им. Става дума за хора, които участваха наред с нас, българите, в изграждането на социалистическа България и които със своите рождени имена разнасяха по света нейната слава.

Българският народ винаги е бил чужд на националното възмъжение, презирал е расистите и е проявявал търпимост към малцинствените групи, чиято родина е България. Великият син на отечеството Васил Левски бе преценил в бъдещата българска държава равноправие за всички народности, упоменавайки изрично и турската народност. А наред с това нашият народ дълбоко е тачил своята интелигенция, израсла от неговите недра и доказала в борбите за свобода своята преданост към идеалите за чиста и свята Република, в която всички, независимо от произхода си, ще бъдат напълно равноправни.

С тази национална черта трябва да се обясни и фактът, че българският народ заедно с независимата интелигенция не допусна през Втората световна война българските евреи да бъдат депортирани и унищожени в хитлеристките лагери на смъртта.

Обръщение от Клуба за подкрепа на гласността и преустройството до Народното събрание на НРБ и средствата за масова информация във връзка с Възродителния процес. Юни 1989 г.

ДА – Русе , фонд 1455, опис 1, а.е. 93, л. 28-31

Другарю Балеv,

Вероятно при подготовката на нашите материали за Букурещ трябва да се решат два въпроса: какви теми да бъдат засегнати в проекта на изказването, а също така – по какъв начин да бъдат разгледани тези теми. Може би на сегашния етап ще е най-добре да се обсъди първият въпрос и евентуално да се дадат най-общи насоки що се касае до втория.

Моментът на съвещанието е много отговорен. Очевидни са бързите промени, които стават в социалистическите страни, при това тези промени за сега все още носят характер на отстъпление. Вероятно в анализа на обстановката в нашата общност би трябвало да се вземе отношение към тези промени. Друг въпрос е доколко чрез общи решения, дори и на най-високи съвещания, могат да се повлияят събитията в една или друга страна. Но така или иначе, би трябвало да се анализират събитията в страните – членки на Варшавския договор, да се направи прогноза за възможното им бъдещо развитие и по някакъв начин да се търсят пътища това развитие да доведе до обстановка, която ще е благоприятна за интересите на световния социализъм. Може би в този кръг от въпроси генералният секретар на нашата партия ще има какво да каже по начин, който да бъде чут и разбран от останалите участници.

Втори кръг от въпроси би могъл да бъде анализът на сегашното положение в света, на общите тенденции за развитие. Струва ни се, че тези тенденции не са еднопосочни, т.е. че не бихме могли да говорим само за намаляването на международното

Писмо от Иван Ганев, зам.-министър на външните работи, до Милко Балеv, член на Политбюро на ЦК на БКП и председател на Комисията по външнополитически въпроси към Политбюро и Секретариата на ЦК на БКП, за необходимостта от уточняване на въпросите, които трябва да се включат в изказването на Т. Живков по време на съвещанието на Политическия консултативен комитет на държавите-участнички във Варшавския договор в Букурещ (7–8 юли 1989 г.). 20 юни 1989 г.

ЦДА , ЧП 174Б, опис 2, а.е. 3824, л. 2-3а

Описание: Специално внимание се обръща върху представянето на отношенията на България с Република Турция.

И Н Ф О Р М А Ц И Я

за срещата на генералния секретар на ЦК на БКП
др. ТОДОР ЖИВКОВ с генералния секретар на ЦК на КПСС
др. МИХАИЛ ГОРБАЧОВ

Москва, 23 юни 1989 г., ЦК на КПСС

По взаимна договореност на 23 юни т.г. в ЦК на КПСС се състоя делова среща на генералния секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков и генералния секретар на ЦК на КПСС др. Михаил Горбачов.

Разговорът премина в сърдечна и другарска атмосфера и обхвана широк кръг от въпроси на вътрешното развитие, на двустранните отношения, на отношенията между социалистическите страни – членки на СИВ и на Варшавския договор, въпроси на европейското и балканското сътрудничество.

Другарят Горбачов прояви изключително топло отношение към др. Т. Живков и многократно в разговора подчерта неговите лични заслуги в развитието на двустранните отношения както по партийна, така и по държавна линия, в разширяването и задълбочаването на сътрудничеството между нашите братски страни, а така също и в укрепването и

Информация за срещата на генералния секретар на ЦК на БКП Тодор Живков с генералния секретар на ЦК на КПСС Михаил Горбачов, проведена на 23 юни 1989 г. в Москва. 2 юли 1989 г.

ЦДА, ЧП 174Б, опис 2, а.е. 3690, л. 2-19

Описание: За взаимоотношенията между България и Турция, ролята на М. Горбачов в отношенията Т. Живков Т. Йозал, както и за отношението на М. Горбачов към Т. Живков.

Вж. № 12002
11.05.1989.

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
КОПИИ: ДО СРЕДСТВАТА ЗА МАСОВА ИНФОРМАЦИЯ

ИЗЯВЛЕНИЕ

от ръководството на Клуба за подкрепа на гласността и преустройството
в България

Лични от възможността публично да разискваме наболезите въпроси на страната, нашата тревога на граждани ни задължава да направим обществено достойно следното:

Сега, след като от страната ни се изселиха повече от двеста хиляди български граждани с турско етническо самосъзнание и още стотици хиляди се готвят да напуснат България, държавата е заплашена от всеобща криза: икономическа, политическа, морална, идеологическа - като следствие от резкия похват в политиката към тези граждани с турско етническо самосъзнание, извършен през 1984/85 г.

Криза икономическа - защото внезапно изгубваме голяма част от работната сила в жизнено важни сектори на народното стопанство, каквито са отглеждането на тютюна и строителството, минното дело, поддръжката на пътната мрежа, животновъдството, земеделието, без държавата да има възможност да замести заминалите работници. А така загуба може само временно да се компенсира с навънредни мерки и труд.

Криза политическа - защото страната би изпаднала в дълбока международна изолация, която би повлияла след себе си допълнителни икономически трудности и неизбежно ще урони международния престиж на българския народ и българската държавност. Особено опасно за нас е, че тази ситуация поставя под въпрос политиката на гласност и преустройство, възможността за демократични преобразувания, които в редица други социалистически страни се провеждат успешно. В същност, ще започнем да се движим назад към все по-широко използване на командно-административните и репресивни средства в управлението. Лишването на Клуба за гражданска мобилизация (ДВ от 4.VII.т.г./ се развалят ръцете на властите от всички равнища да принуж-

Изявление от ръководството на Клуба за подкрепа на гласността и преустройството до председателя на Народното събрание на Република България, с копие до средствата за масова информация във връзка с икономическата, политическата, моралната и идеологическата кризи в България. Юли 1989 г.

ДА – Русе , фонд 1455, опис 1, а.е. 93, л. 32-35

из архива
63

ВЫСТУПЛЕНИЕ
ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА БОЛГАРСКОЙ
КОММУНИСТИЧЕСКОЙ ПАРТИИ,
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО СОВЕТА НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ
БОЛГАРИИ

ТОДОРА ЖИВКОВА

Бухарест, 7 июля 1989 года

Уважаемый товарищ Председатель!

Уважаемые товарищи!

События, имевшие место в период после совещания Политического консультативного комитета в Варшаве в прошлом году, показали, что основные выводы, сделанные нами тогда, правильные. Вместе с тем истекшее с тех пор время ставит перед нами новые проблемы.

Мы убеждены в том, что комплексный подход к постановке и обсуждению этих проблем целесообразен.

Новое политическое мышление позволяет нам развернуться широко и наступательно в целях дальнейшего изменения хода мировых процессов в положительном направлении.

Нужно высоко оценить вклад Коммунистической партии Советского Союза, ее руководства в разработку и успешное осуществление этого подхода.

С развитием социализма я связан еще со времени непосредственно после второй мировой войны и хорошо знаю, что сейчас посредством нового политического мышления мы не только преодолеваем старые догматические представления и ошибочные доктрины, но также осуществляем глубокие прорывы, затрагивающие судьбы мира.

Изказване на Тодор Живков, генерален секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ, на съвещанието на Политическия консултативен комитет на държавите-участници във Варшавския договор в Букурещ, проведено на 7–8 юли 1989 г.

ЦДА, фонд 1Б, опис 94, а.е. 51, л. 63-79

Описание: Отделя се внимание на проблема със смяната имената на българските турци, т. нар. "голяма екскурзия" и позицията на Република Турция по този въпрос.

72

ПРОГРАМНА ДЕКЛАРАЦИЯ

НА КЛУБА ЗА ПОДКРЕПА НА ГЛАСНОСТТА И ПРЕУСТРОЙСТВОТО В БЪЛГАРИЯ

Процесите на демократизация и преустройство, които са обхващали почти цялата система на социализма, навлизат в решителната си фаза, когато усилията на интелектуалците за разширяването на гласността и изграждането на неформални групи, организации и движения придобиват все по-голямо значение.

Новият етап на преустройството предлага не само по-голяма възможност, но заедно с това изисква по-висока степен на гражданска и политическа активност, която вече може да бъде постигната само чрез обединяване на силите.

Взаимни предвид това обстоятелство, група интелектуалци от София реши да основе клуб за подкрепа на гласността и преустройството в България. Клубът си поставя за цел да обсъжда публично, в условията на пълна откритост най-актуалните и наболяли политически проблеми на нашето общество, които директно засягат съдбата на нашия народ – неговото близко минало, непосредствено настояще и обзиримо бъдеще. Клубът по-специално ще разисква въпросите за икономическото състояние на страната и жизненото равнище на населението, сложните и все по-утончавани се демографски проблеми, въпросите около човешките права у нас, екологическата обстановка в България и изгледите за нейното подобряване, темповете на преобразованието, действителното равнище на гласността и пр.

Клубът ще осъществява дейността си чрез провеждане на събрания, организирани на дискусии и срещи с изтъкнати специалисти, които са в състояние компетентно да разясняват проблемите, с видни наши интелектуалци, общественици, отговорни политически лица от държавни и партийни апарати, ангажирани с решаването на интересувалите ни проблеми.

**Програмна декларация на
Клуба за подкрепа на
гласността и
преустройството в България.
1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис 1, а.е.
708, л. 72–74*

СЕКРЕТНО!
 243-21

118
 КРДОВИ ДЕРСБНА
 ДЕКАНОФИРАМ
 2 17
 в: КРДОВИ ДЕРСБНА

1989
 11019 22 9 89

С Т Р А В К А

СТНОСНО: Някои особености на оперативната обстановка
 в страната към 26.09.1989 г.

По 26.09.т.г. за Турция са заминали 312 513 български
 граждани с повече от 36 500 лека коли, а в ИРБ са се завърнали
 25 431 с 2150 автомобила.

По области теритият брой се разпределя както следва:

О б л а с т	Заминали	Завърнали се
Бургаска	25 718	2843
Сливенска	84 479	5029
Пловдивска	2 001	299
Хасковска	12	3
Варненска	12 014	899
Разградска	110 839	12 356
Сливенска област и град	936	65
Хасковска	75 314	3754

Общо от границата са върнати обратно в Турция 430 лица -
 членове на разлепени семейства или без документи.

КРДОВИ ДЕРСБНА
 ВЪРНО С ОРИГИНАЛА
 11019 22 9 89

Справка за някои особености на оперативната обстановка в страната към 26 септември 1989 г. 27 септ. 1989 г.

АКРДОПБГДСРСБНА-М, фонд 8, опис ба, а.е. 103, л. 218-221

Описание: Справката обобщава броя на заминалите за Турция български граждани и броя на завърналите се оттам.

ДЪРЖАВНА СЛУЖБНОСТ
в помощ на съгражданина

27

КРДОПБГДСРСБНА
ВЕРНО С ОРГИНАЛА
Датум: 19.01.1990 г. Номер: 10/0

КРДОПБГДСРСБНА
ДЕКЛАРАЦИЯ
3 17
на ДРДОПБГДСРСБНА

ДР. АЛ. ЛИЛОВ:

УВАЖАЕМИ ДРУГАРИ, ПРЕДИ ДА ПРИВЛЕКА ВАШЕТО ВНИМАНИЕ ВЪРХУ
ВЪПРОСИТЕ, ЧИЙТО ОТГОВОР НЕ ТЪРПИ НИКАКЪВО ОТБАГАНЕ И КОИТО ОКА
В ЦЕНТЪРА НА ДНЕШНАТА ДИСКУСИЯ, ПОЗВОЛЕТЕ МИ ДА НАПРАВЯ ДВЕ НЕВА.

Първо искам да се обърна към майор Славов, който представи
еден документ в лицето на едно решение на Секретариата на ЦК от
1974 г., т.е. от периода когато партията изработваше своята полити-
ка по отношение на българо-югославянското население. Това е отделен
въпрос. По него нашата партия има ясна и последователна политика,
изработена в края на 60-те и началото на 70-те години. Друг е въ-
проса, и аз ще се спра по-нататък, защо се внесоха смущения както
в тази политика, така и в резултатите от нея. Ще ви кажа своето
мнение. Ако разполага майор Славов или някой от вас с документ, с
когото би трябвало да има най-много документи и с което трябва да
се работи само и единствено с истината на документите, ако разполага
с документи, които да са на партията в лицето на ЦК, на Политбюро,
на Секретариата, в лицето на парламента, на Държавния и Министер-
ския съвет, моля да ги предостави. Тъй като компетентните партийни
и държавни органи не можах да представят в Политбюро нито един
такъв документ. Това е първата ми молба. (Майор Славов каза, че
разполага с такива документи).

Втората ми предварителна бележка. Искам да ви благодаря
като член на партията, като комунист, за вашата искреност, за ва-
шата откритост, за вашата смелост в постановката на въпросите, кои-
то счехте за необходимо да поставите. Това ви прави чест и това
говорим, че в кадрите на Министерството на вътрешните работи все
по-дълбоко се настанява духът на преустройството, все по-дълбоко
се предсичлят онези въпроси, заради които дойде 10 ноември и пред
които е изправена сега нашата партия. Въне говорихте с рязък език,

ПОСЛЕДИЦЕ НА ДС
255

**Изказване на Александър Лилов
пред Националното съвещание на
МВР, проведено на 6 януари 1990
г. и свикано в изпълнение на
Решението на Държавния съвет и
Министерския съвет на НРБ от 29
декември 1989 г. 9 ян. 1990 г.**

*АКРДОПБГДСРСБНА-М, фонд
1, опис 12, а.е. 991, л. 77-97*

Описание: Посветено на
решението за отстраняване на
последците от допуснатите
нарушения при преименуването на
турскоезичното и мюсюлманското
население в страната.

До Държавен Съвет на НРБ
До Комитет за Телевизия
До Комитет на БТА
До Редакция на в. „Работн.дело“.

Д Е К Л А Р А Ц И Я

от Независимото Дружество за защита правата на човека в България-седалище гр.Септември,улица „Загоре“ 16,телефон 03561-31 94-Дом Ил.Минев.

Дани и Господе,

На 7 Януари 1 990 год.пред Храм-наметник Св.Алксандър Невски-София,Инициативния Комитет за защита Националните интереси на България проведе митинг-среща на гражданите от бизните окръзи:Кърджалийски,Шуменски ,Разградски,Варненски,Хасковски във връзка протестиращите население среду ренението на Политбюро от 29 XII 1989 год.да се възстановят имената на туркоезичните и мюсюлманско население в страната ни.

Представителите-говорители на Българската Народна армия, както и всички останали говорители на митинга осъдиха решението на Политбюро,от 29 XII 1989 год.и заклеймиха предателската роля на Румел Воденичаров,Константин Тренчев,Петър Берон,както и целокупната дейност на тъй наречените Съюз на демократичните сили-срещу България.

Независимото Дружество за Защита правата на човека в България като цяло заявява,че се присъединява безрезервно към осъдителната присъда на митинга-среща на 7 Ян.1990 год.срещу предателите: Румел Воденичаров,Константин Тренчев,Петър Берон и С-ве.Соллидарии сие с осъдителната присъда срещу СДС с Председател Жель Желев.

В д смът на Председателя Илия Минев,Румел Воденичаров е признан,че е фалшифицирал изказване на Минев пред чуждестранни журналисти досежно Турското етнично малцинство и мюсюлманите,отразиво върху ролка /касетка/.

Моля да бъде излъчена на живо по Телевизията настоящата Декларация,както и това да стори БТА и Работническо дело.
8 Ян.1990 год.

София

За Секретар:
В.В.В.В.

Председ.: *Илия Минев*
/Илия Минев/.

Декларация от председателя на Независимото дружество за защита правата на човека в България Илия Минев и секретаря на дружеството, писана в София, до Държавен съвет на НРБ, Комитета за телевизия, Комитета на БТА и редакцията на в. „Работническо дело“ в подкрепа на провеля се на 7 ян. 1990 г. митинг, организиран от Инициативен комитет за защита националните интереси на България, срещу решението на Политбюро от 29 дек. 1989 г. за възстановяване имената на туркоезичното и мюсюлманско население. 8 ян. 1990 г.

ДА – Пазарджик , фонд 1470, опис 1, а.е. 19, л. 1

МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

№ 03-00-285

23 ноември 1990 г.

СОФИЯ

РФ ЦЮ Е Ч ИНДЕКС И ДАТА
03-00-55/27X190
СЛОЧ за изпълнение

ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА
ВРЕМЕННИТЕ ОБЛАСТНИ
ИЗПЪЛНИТЕЛНИ КОМИТЕТИ

ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ НА
ВРЕМЕННИТЕ ОБЩИНСКИ
ИЗПЪЛНИТЕЛНИ КОМИТЕТИ

По повод прилагането на Закона за изменение на Закона за имената на българските граждани /Обн., ДВ. бр. 94 от 1990 г./, е необходимо да се има предвид следното:

1. Българските граждани, желаещи да възстановят насилствено заменените им имена, от 27 ноември 1990 г. могат да подават писмено заявление до длъжностните лица по гражданското състояние в общинските народни съвети и кметствата, съгласно § 2, ал. 2 от Закона за имената на българските граждани.

След приетането на Закона за изменение и допълнение на Закона за народните съвети длъжностни лица по гражданското състояние са председателите на временните общински изпълнителни комитети и на временните изпълнителни управи на кметствата, или други длъжностни лица, на които те са възложили тази служба.

Заявленията на гражданите следва да се подават до председателите на временните общински изпълнителни комитети и на временните изпълнителни управи на кметствата по местожителството на лицата.

Възстановяването на имената се извършва по реда на глава първа, раздел II, глава втора, раздел I и II и глава четвърта от Наредбата за гражданското състояние.

2. По същия административен ред се възстановяват или променят имената на малолетните деца - ненавършилите 14-годишна възраст, ако имената на родителите или на единия от тях са били принудително заменени. Заявлението се подава от двамата родители или от настойниците. Ако родителите или настойниците не постигнат съгласие за подаване на заявление, или за името, спорът между тях се решава от районния съд. Непълнолетните лица - от 14 години до навършване на 18 години, в тези случаи подават заявлението за възстановяване или промяна на имената лично.

Писмо с указания от секретаря на Министерския съвет на Р България Васил Цървенков до председателите на временните областни и общински изпълнителни комитети по повод прилагането на Закона за изменение на Закона за имената на българските граждани. София. 23 ноем. 1990 г.

ДА – Пазарджик, фонд 569, опис 14, а.е. 7, л. 11

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

МЕЖДУНАРОДНОПРАВНИ АСПЕКТИ НА
БЪЛГАРОТУРСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ ВЪВ
ВРЪЗКА С НАСЕЛЕНИЕТО

(Заключителен анализ)

София, 1990 г.

**Анализ от БАН
„Международноправни
аспекти на българо-турските
отношения във връзка с
населението“. 1990 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис 1, а.е.
1329, л. 1–22*

4

**Разграждането на комунистическата
държавно-политическа система и
трансформацията на основните
тоталитарни структури**

16

22

3/1-6010
15.12.89

ДО
НАЧАЛНИЦИТЕ НА ЦЕНТРАЛНИТЕ ОПЕРАТИВНИ
И ОБЛАСТНИТЕ УПРАВЛЕНИЯ НА МВР.

На 14 декември т.г. около 14.30 ч. пред Народния театър "Иван Вазов" се формира група от около 2000 студенти от някои висши учебни заведения в столицата. Групата организирана от Независимото студентско дружество и Независимия студентски провъзвиз възнамеряваше да извърши шествие до Народното събрание, където да връчи петиция с искания за автономия на ВУЗ, деидеологизация на учебния процес и решаването на някои социално-битови въпроси.

След придвижването ѝ до Народното събрание групата се концентрира пред централния вход, като от 15.00 до 18.30 ч. постепенно нараства на около 15 - 20 000 души и образува полукръг около сградата. През целия период тълпата беше много шумна, във възбудено състояние, което на моменти прерастваше в екзалтация. Наред със скандиранията, свързани с непосредствените студентски искания за автономия, преизказване на идеологически дисциплини и демокрация, постепенно започнаха да се издигат екстремистки и антисоциалистически лозунги и скандирания: "Остаанка", "Излезте", "Денагози", "Долу БКД", "Всички взи", "Искаме временно правителство", "Не ви новяме" и др.

От 19.00 ч. до 19.30 ч. пред събралата се тълпа, от страна на Студентския дом на културата, говориха последователно Петко Симеонов, Константин Тренчев, Емил Новинков и

Кордонът е счупен
Емил Новинков и
вдърно с оригинала
Дата: 15.12.1989

ПРОДУКТЕ НА ДС
247

**Окръжно от министъра на вътрешните работи Г. Танев до началниците на централните оперативни и областните управления на МВР.
15 дек. 1989 г.**

АКРДОПБГДСРСБНА-М, фонд 1, опис 11а, а.е. 813, л. 22-24

Описание: За митинга пред Народното събрание на 14 декември 1989 г., с поискани отмяна на чл. 1 от Конституцията и автономия на висшите учебни заведения.

НАЦИОНАЛНА КРЪГЛА МАСА

СПОРАЗУМЕНИЕ

по политическата система

1. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА СИСТЕМА:

Натрупаните в страната проблеми следва да се решават в дух на търпимост и взаимно разбирателство, за да се осъществи мирен преход към демократично обществено устройство в условията на стабилност, спазване на законността и пълно зачитане на правата и свободите на всички участници в политическия процес.

На страната е необходима политическа система, която се основава и гарантира ефективното осъществяване и защита на всички международнопризнати права и свободи на човека, социалната справедливост и солидарността на всички граждани и политически сили в защитата на върховните интереси на народа и отечеството.

Изграждането на такава политическа система се обуславя и от необходимостта от национално съгласие в условията на политически плюрализъм по жизнените въпроси на нацията – рамките и принципите на политическата и икономическата система, основите на националната сигурност, главните принципи на външната политика и международните ангажименти на страната.

**Споразумение на
Националната кръгла маса по
политическата система.
12 март 1990 г.**

*ЦДА , фонд 1466, опис 2, а.е.
398, л. 1-15*

Описание: За изграждане на политическа система, основана на защита и ефективно осъществяване правата и свободите на човека, социалната справедливост и солидарността на всички граждани и политически сили.

БЪЛГАРСКА СОЦИАЛИСТИЧЕСКА ПАРТИЯ
ВИСШ СЪВЕТ

София, 20 август 1990 г.

Телефон 84-01

№ 01.14-254

*В ръцете си държа оригинала
архивна копия от писмо от г-н В. С. на БСП -
подписан от Румен Сербезов, с пометка - чл.к. Калев*

ИНИЦИАТИВАТА ГРАЖДАНСКО
НЕПОДЧИНЕНИЕ

ДО

ГОСПОДИН ПЛАМЕН СТАНЧЕВ

ГОСПОДА,

Запознахме се с писмото на г-н Пламен Станчев от
19.08. т.г. По този повод ви информираме за следното:

Първо. Парламентарната група на БСП ще постави и подкрепи
на 21 август 1990 г. инициативата да се премахне небългарската
символика върху всички обществени сгради и места.

Второ. Във връзка с това Висшият съвет на БСП ще вземе
мерки в срок от 5 дни да отстрани елементите на небългарска сим-
волика върху своята сграда.

Трето. На предстоящия си конгрес /22 септември 1990 г./
Българската социалистическа партия ще обсъди и вземе решение
за нова символика на партията съобразена с нейния нов характер
и изискванията на парламентарната демокрация.

Вярваме, че нашето писмо отговаря и на исканията на
г-н Пламен Станчев.

Секретар на ВС на БСП

Възв. Р.н. не отгов. с пометка

с ~~възв.~~ пометка на г-н Сербезов

Обръщение от Висшия съвет на БСП до Инициатива „Гражданско неподчинение“ и до г-н Пламен Станчев в подкрепа инициативата за премахване на небългарската символика върху всички обществени сгради и места, включително елементите на небългарска символика върху своята сграда. 20 авг. 1990 г.

ЦДА, фонд 1466, опис 2, а.е. 146, л. 12

5

Изграждане и начално развитие на новите политически организации

27

Д Е К Л А Р А Ц И Я

на Инициативния комитет на Независимия профсъюз "Подкрепа"

На 03.02.1989 г. Инициативен комитет в гр. Пловдив на основание чл. 52, ал. 1 от Конституцията на НРБ, чл. 5 и чл. 33 от Кодекса на труда в НРБ и чл. 23, ал. 4 от Всеобщата декларация за правата на човека на ООН от 10.12.1948 г., подписана и ратифицирана от НРБ, основа НЕЗАВИСИМО СЪДРУЖЕНИЕ НА НАУЧНОТЕХНИЧЕСКАТА, ХУМАНИТАРНАТА И ХУДОЖЕСТВЕНА ТВОРЧЕСКАТА ИНТЕЛИГЕНЦИЯ В БЪЛГАРИЯ или НЕЗАВИСИМ ПРОФСЪЮЗ "ПОДКРЕПА".

На 11.02.1989 г. документите за регистрация, а именно: Учредителен протокол, Устав на Независимия профсъюз "Подкрепа" и заявление за регистрация, бяха депозираны във фирменото отделение на Районен съд и Районната прокуратура на гр. Пловдив за официална регистрация.

Какви цели и задачи си поставя Независимият профсъюз "Подкрепа":

1. Да осъществява своята дейност в съответствие с Конституцията на НРБ, законите на НРБ и Устава на Профсъюз "Подкрепа".

2. Да издигне и възвърне уважението към интелектуалния труд в НРБ, тъй като степента на цивилизованост на всяка страна се измерва по качеството на нейната интелигенция, както и по уважението на народа към нея.

3. Да работи за осигуряването на действителна свобода за изява на духа на хората, заети с научна, хуманитарна и културна дейности, на изобретателите, рационализаторите и откривателите в сътрудничество както с държавните и обществените организации в НРБ, така и със съответните задгранични национални и международни организации и фондации.

4. Да защитава интересите на своите членове, включително и с правна помощ от своеволните и посегателствата на недобродъвестни колеги, фирми, внедрителски колективи, държавни предприятия и институции, издателски къщи, грамофонни фирми и др. и служи като социален гарант на членовете си, като ги подпомага морално и материално, за да имат те и техните семейства необходимия минимум за нормален живот, творческа и други дейност.

5. Профсъюз "Подкрепа" ще воюва непримиримо срещу всеки опит за намеса на политически партии, съдружения, групи, органи на властта и правителството да фаворизират конформисти, които от своя страна с поверените им народни средства, длъжности, оценителски или инвеститорски функции ще формират около себе си атмосфера, унижителна за тароците с будно гражданско съзнание.

6. В Независимия профсъюз "Подкрепа" на равни права може да членува всеки български гражданин от всички сфери на материалното и нематериалното производство, хуманитарната сфера, дейци на културата, изкуството и др., поддържащи целите на профсъюза, участващи в неговата дейност и заплащащи членски внос.

**Декларация на
Инициативния комитет
на Независим
професионален съюз
„Подкрепа“ за целите и
задачите му.
26 февр. 1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 722, л. 1*

До Председателя на Държавния съвет НРБ
книже по ^{информация} международното събрание НРБ.

Молба

от група членове от разтурения БЗНС от
Никола Петков (единицката опозиция)
от Ямбол.

Господри Председател

С озорд преустройството и демократизирането на
нашата страна, съобщавайки ни за на съветския съюз
на начало е президента Горбачов, французка Полша и
Унгария се отцепиха от руската дръжка през
времето на Сталин и неговите съподчиненици.

Съветския съюз, Полша и Унгария реабилитираха
всички жертви и пострадалият през диктатурата на
Сталин. Никола Петков и Тодор Костов са също
жертва на кулата. Нашето правителство реабилитира
Тодор Костов и хората осудени с него през партийно
и обществено. ^{Затова} Защо Т. Председател не се реабилитира
Никола Петков и хората осудени по същия обвинение.

На вас ви е известно че процесите Н. Петков и
Тодор Костов така и нашите мъже бяха екзекутирани
и прекараха дълги години по затворите и лагери.

Ние молим и настояваме за реабилитация на пад-
нашите всички жертви и пострадалият осуденият Златан
Също настояваме за възстановяване на БЗНС от
Никола Петков (единицката опозиция).

Ние и сега поуредихме О.С. позиция т.е. декла-
рацията на 17. IX 1944 година при равни права и равни
задължения. Нашата страна се нуждае от нови
сили за реална преустройство, армията и ако да че ще

**Писмо на група
„николапетковисти“ от
Ямбол до Тодор Живков –
председател на Държавния
съвет на НРБ с искане за
възстановяване на БЗНС
„Никола Петков“ и
реабилитиране на
репресирани
„николапетковисти“.
4 септ. 1989 г.**

**ДА – Ямбол, фонд
1152, опис 1, а.е. 16, л. 1**

КОМЮНИКЕ

ИЗПЪЛНИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА ЦК НА БРСДП /о/ - БЪЛГАРСКА РАБОТНИЧЕСКА СОЦИАЛДЕМОКРАТИЧЕСКА ПАРТИЯ /обединена/, ЧЛЕН НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛ, УВЕДОМЯВА СРЕДОСТАТА ЗА МАСОВА ИНФОРМАЦИЯ, ЧЕ РЕЗОЛЮЦИЯТА СВОЯТА ПУБЛИЧНА ДЕЙНОСТ, ПРЕКРАТЕНА ПРИМУДИТЕЛНО И ПРОТИВОРЕЧИТЕЛНО ПРЕЗ 1946 г. ЗА ТОВА РЕШЕНИЕ БЕ УВЕДОМЕН НА 20.11.1989 г. ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДИРЕКЦИЯТА Д-р. ПЕТЪР МЛАДЕНОВ. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ТОВА БЕ ИЗПРАТЕНА И ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛ ЕКИМ БРАНЦ.

27.11.1989 г. София

Председател на Изпълнителния съвет:

/д-р Атанас Масков/

Народен представител от БРСДП /о/ в XXIV Обикновено народно събрание и от Великото народно събрание 1946 г., но изгубен. Член на Изпълнителния комитет на Социалистическия интернационал. Член на ЦК на БРСДП от 1936 г. Концлагерист в продължение на 7 години.

Зам.-председател на Изпълнителния съвет:

/д-р Петър Дертанев/

Секретар на Съюза на Социалистическите младеж, народен представител и секретар на парламентарната група на БРСДП /о/ 1946 - 1948 г. Концлагерист и политически в продължение на 9 години.

Секретар на Изпълнителния съвет:

/Виктор Дудчева/

Член на ЦК на Съюза на Социалистическата младеж, дясно на политически главен секретар на БРСДП /о/ Виктор Дудчева. Политически в продължение на 2 години.

Говорител на Социалдемократическата партия

и заместник на всички с функциите - д-р Петър Дертанев
София, София-1000, ул. "Генерал" 18 вх.А, тел.:02-03-50

Подготвител за връзки в страната - г-н Груди Пантел
София-1000, ул. "Генерал" 51, тел.:02-05-72

**Комюнике на
Изпълнителния съвет на
ЦК на БРСДП /о/(Българска
работническа
социалдемократическа
партия (обединена) за
възстановяване на
партийната дейност.
27 ноем. 1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 726, л. 1-5*

КЛУБ ЗА ПОДКРЕПА НА ГЛАСНОСТТА И ПРЕУСТРОЙСТВОТО В БЪЛГАРИЯ

Списък на членовете към 1 декември 1989 г.

1. АДОЛФ ФАЕРИКАНТ, професор
София, ул. "Цар Крум" 6
2. АЗАРЯ ВОХОР ДЖАЛДЪТИ
Пловдив, бул. "6 септември" 121, 44 90 79
3. ДИВНА ХРИСТОВА ПОПОВА, журналист - преводач
София, ул. "Миджур" 14
4. АЛЕКСАНДЪР БОГДАНОВ, кфмн,
София, ул. "Л. Каравелов" 60, 65 61 90
5. АЛЕКСАНДЪР ИВАНОВ НИКОЛОВ, н.с. в НИИМ
София, ул. "Г. Аврамов" 122
6. АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ АЛЕКСАНДРОВ, литературен критик, 73 31/29 80/7.
7. АЛЕКСАНДЪР КАРАКАЧАНОВ, философ
София, ул. "Паун Грозданов" 75, 44 16 95
8. АЛЕКСАНДЪР КЪСОВ, гл. ас., литературознание, СУ "Кл. Охридски"
София, ул. "Славянска" 23, 89 74 90
9. АЛЕКСАНДЪР МИЛАНОВ, писател,
София, ул. "В. Димитров", бл. 245, вх. В, ап. 22, 58 82 50
10. АЛЕКСАНДЪР ТОДОРОВ ОБРЕШКОВ, кинорежисьор,
София, бул. "Е. Марков" 31, бл. 76, 58 38 24
11. АЛЕКСЕЙ ШЕЛУДКО, академик, фидикохимик, СУ "Кл. Охридски"
София, ул. "Хан Аспарух" 55, 87 83 57
12. АЛИС НИКОЛОВА КРАЙЧЕВА,
София, ул. "Шейново" 10
13. АНАСТАСИЯ РАШЕВА, гл. ас., логика, СУ "Кл. Охридски"
София, 65 55 66
14. АНГЕЛ АНГЕЛОВ, писател
Димитровград, ул. "А. Варбюс", 1, вх. В
15. АНГЕЛ АХРИНОВ, архитект, сценограф
София, ул. "Ст. Караджа" 24
16. АНГЕЛ ДИМИТРОВ, ст. н.с., историк, Институт по история, БАН
София, ж.к. "Надежда", бл. 529, вх. А
17. АНГЕЛ РУСКОВ, журналист, сп. "Отечество"
София, ул. "Цар Асен" 3
18. АНДА ПАЛИЕВА, музиковедка
София, ул. "Евлоги Георгиев" 7 44 92 77
19. АННА СЕРАФИМОВА, н.с., културознание,
София, ул. "Методи Кусевич" 20

**Списък на членовете на
Клуба за подкрепа на
гласността и
преустройството в
България към 1 декември
1989 г. 1 дек. 1989 г.**

*ЦДА, фонд 1512, опис
1, а.е. 708, л. 138–153*

Пресслужба „КУРИЕР“

София 1040, бул. "Ленин"49, тел. 73-37-306

Пълната отговорност за съдържанието на публикациите в този бюлетин носят техните автори или онези, които са поискали разпространението им.

СОФИЯ, 2 МАРТ 1990 ГОДИНА

БРОЙ 44 /62/

СОФИЯ, 2 МАРТ - СЛЕДВА ПЪЛНИЯТ ТЕКСТ НА ПРЕДОСТАВЕНАТА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕ УЧРЕДИТЕЛНА ДЕКЛАРАЦИЯ /ЧАСТ ПЪРВА/ НА СЪЮЗА НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ СИЛИ /СДС/, ПРИЕТА В СОФИЯ НА 7 ДЕКЕМВРИ 1989 ГОДИНА.

СЛЕД ПРОМЯНАТА НА 10 НОЕМВРИ 1989 Г. ПОЛИТИЧЕСКИЯТ ЖИВОТ В СТРАНАТА НАВЛЕЗЕ В НОВ ДРАМАТИЧЕН ПЕРИОД НА СВОЕТО РАЗВИТИЕ. РЯЗКО НАРАСНА ГРАЖДАНСКАТА И ПОЛИТИЧЕСКАТА АКТИВНОСТ НА НАСЕЛЕНИЕТО. В СТОЛИЦАТА И В ПО-ГОЛЕМИТЕ ГРАДОВЕ НА СТРАНАТА СЕ ПРОВЕЖДАТ МИТИНГИ И СЪБРАНИЯ В ПОДКРЕПА НА ПРОМЯНАТА И С ИСКАНИЯ ЗА ПО-НАТАТЪШНО РАЗВИТИЕ НА ДЕМОКРАТИЧНИЯ ПРОЦЕС. КЪМ УТВЪРДИЛИТЕ СЕ ВЕЧЕ НЕЗАВИСИМИ СДРУЖЕНИЯ СЕ ПРИБАВЯТ ИМЕНАТА НА ВСЕ НОВИ И НОВИ НЕФОРМАЛНИ ГРУПИ, КОИТО ИСКАТ ДА УЧАСТВУВАТ В ПОЛИТИЧЕСКИЯ ЖИВОТ НА СТРАНАТА. ВЪЗСТАНОВЯВАТ ОРГАНИЗАЦИОННАТА СИ СТРУКТУРА СТАРИТЕ ПОЛИТИЧЕСКИ ПАРТИИ, КАТО ОПОЗИЦИОННИЯ ЗЕМЕДЕЛСКИ СЪЮЗ "НИКОЛА ПЕТКОВ", СОЦИАЛДЕМОКРАТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ, ДЕМОКРАТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ, РАДИКАЛДЕМОКРАТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ И ДР.

ВЪЗНИКВАТ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА СЪВСЕМ НОВИ ПОЛИТИЧЕСКИ ПАРТИИ, КОИТО В МИНАЛОТО НЕ СА СЪЩЕСТВУВАЛИ.

КЪМ УТВЪРДЕНИТЕ ВЕЧЕ НЕЗАВИСИМИ СДРУЖЕНИЯ КАТО НЕЗАВИСИМАТА ФЕДЕРАЦИЯ НА ТРУДА "ПОДКРЕПА", "ЕКОГЛАСНОСТ", КЛУБА ЗА ГЛАСНОСТ И ДЕМОКРАЦИЯ, КЛУБА НА НЕЗАКОННО РЕПРЕСИРАНИТЕ СЛЕД 1945 Г., НЕЗАВИСИМОТО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА, КОМИТЕТА ЗА ЗАЩИТА НА РЕЛИГИОЗНИТЕ ПРАВА, СВОБОДАТА НА ЧОВЕКА, КОМИТЕТА ЗА ЦЕННОСТИ СЕ НАСОЧВАТ ХИЛЯДИ ГРАЖДАНИ, КОИТО ИСКАТ ДА СТАНАТ ТЕХНИ ЧЛЕНОВЕ.

ПРЕСТИЖЪТ НА ОФИЦИАЛНИТЕ ОБЩЕСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ ПАДА МНОГО БЪРЗО И ТЕ СА ПРИНУДЕНИ ДА МАНЕВРИРАТ, КАТО СЕ ОБЯВЯВАТ ЗА НЕЗАВИСИМИ ОТ ДЪРЖАВАТА.

**Учредителна декларация
(част I) на СДС, приета в
София на 7 дек. 1989 г.
2 март 1990 г.**

*ДА – Пловдив, фонд
2206, опис 1, а.е. 4, л. 1-2*

**Описание: Декларацията
е разпространена чрез
пресслужба „Куриер“ –
София.**

ДЕКЛАРАЦИЯ
НА "СЪЮЗА НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ СИЛИ"
В БЪЛГАРИЯ

След промяната на 10 ноември т.г. политическият живот на страната навлезе в нов драматичен период на своето развитие. Рязко нарасна гражданската и политическата активност на населението. В столицата и поголемите градове на страната се провеждат митинги и събрания в подкрепа на промяната и с искания за по-нататъшно развитие на демократичния процес. Към утвърдилите се вече независими сдружения се прибавят имената на все нови и нови неформални групи, които искат да участват в политическия живот на страната. Възстановяват организационната си структура старите политически партии, като опозиционният Земеделски съюз "Никола Петков", Социалдемократическата партия, Демократическата партия, Радикално-демократичната партия и др.

Възникват инициативни групи за създаване на съвсем нови политически партии, които в миналото не са съществували.

Към утвърдените вече независими сдружения като Независимия съюз "Подкрепа", Екогласност, Клуба за гласност и демокрация, Клуба на незаконно репресираните след 1945 г., Независимото дружество за защита правата на човека, Комитета за защита на религиозните права, свободата на съвестта и духовните ценности се насочват хиляди граждани, които искат да станат техни членове.

Престижът на официалните обществени организации пада много бързо и те са принудени да маневрират, като се обявяват за независими от държавата.

В същото време необходимите кадрови промени на държавния и партийния апарат не се извършват. Няма или почти няма кадрови промени в средствата за масова информация. Провинцията практически с нищо не е засегната от промените.

Като се прибави към това настъпващата икономическа криза и опасното бездействие на властите за решаването на етническите проблеми, което би могло да стане причина за надигането на много по-силно недоволство и дори безредици, става очевидно, че политическата обстановка в страната е вече сериозно изострена.

Тази нова политическа ситуация повелително изисква да се пристъпи към обединяване на усилията и възможностите на независимите сдружения с оглед на по-нататъшното развитие на демократичния процес. Именно това накарва независимите сдружения - Независимото дружество за защита правата на човека, Клубът за гласност и демокрация, Екогласност,

**Учредителна
декларация на СДС.
7 дек. 1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 727, л. 1-3*

ОСНОВАВАНЕ НА ОДС

7 декември 1989

Присъстват: П. Берон, П. Симеонов, Г. Аврамов, В. Ковлуков, Ж. Желев,
Г. Спасов, Дяна Петрова, Вероника Николова, Любомир Собаджиев,
Йордан Василев, Янко Янков, Дели Кюранов, д-р Тренчев, Стелиан
Стойчев, Пламен Дарахчиев, Румен Воденичаров, Коста Георгиев,
Др. Цехов, П. Дергачев, Вера Николова, Милан Дренев, Славонир Цанков,
Били Ковлуков, Неврокопски

ОРГАНИЗАЦИИ: "Подирела", Правата на човека, Клуб за гласност и
подкрепа на преустрейството, Комитет за религиозните права, Клуб
на репресирания, ЕКОГЛАСНОСТ, Независими студентски дружества,
Гражданска инициатива, БЗНС ИИ, ВРОДИ/с/, Пр. за бойни изкуства

Няма четливост

**Протокол, удостоверяващ
основаването на Съюза на
демократичните сили, със
списък на организациите,
които стават съчредители.
7 дек. 1989 г.**

*ЦДА , фонд 1466, опис
2, а.е. 109, л. 1*

ПРОТОКОЛ № 1

от заседанието на ръководството на Съюза на демократичните сили, състояло се на 25.12.1989 г.

Заседанието бе открито в 12.00 часа под председателството на Кали Канев, който обяви следния дневен ред:

1. Обсъждане декларацията на "Подирона" от 23.12.1989 г.

2. Доклад на представител на Независимото студентско дружество - брнети.

Направиха се предложения за допълване на дневния ред, както следва:

Собакиев - да се обсъдят и конкретизират условията за приемане на външна помощ.

Ч.Кравков - да се постави открито въпросът за насрочване на "квартна нота".

Теодоси Томов, министър от с.Челопеч, представител на Независимия комитет за защита на правата на миньорите, и Георги Аврамов, представител на Независимия социалистически клуб - приемане на нови съюзни членове.

Прие се като п.1 от дневния ред да бъде поставено приемането на нови съюзни членове.

Теодоси Томов представи учредителен протокол за образуването на Независимия комитет за защита правата на миньорите и запозна присъстващите с Устава на комитета и с писмо-обращение.

По предложението Независимият комитет за защита правата на миньорите да бъде приет за член на Съюза на демократичните сили се направиха следните назовавания:

Яню Янков - В Устава на Независимия комитет се съдържа положение, в които се предвижда дейността му да се осъществява със съвместното участие на ВКП и в нейна подкрепа. Това не е съвместно с програмата на СДС.

Ч.Кравков - новата организация да се приеме, като се даде препоръка да бъде извършена промяна в Устава и програмата ѝ и се приеме друга постановка, в която да се предвиди участието ѝ в статута на СДС.

Иванчо Дарачков - да се обиколи въпросът дали следва да се приемат в СДС организации, наградени на териториален принцип или одесни общини. Да приемането на решение по този въпрос новата организация да се приеме само като кандидат за член.

Протокол № 1 от
заседанието на
ръководството на СДС.
25 дек. 1989 г.

ЦДА, фонд 1466, опис
2, а.е. 109, л. 5-9

СЪЮЗ НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ СИЛИ В БЪЛГАРИЯ

ПРОГРАМА

ЗА РАЗВИТИЕТО НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ РЕФОРМИ В БЪЛГАРИЯ

(св непосредствено бъдеще)

София

27 декември 1989 г.

**Програма на СДС за
развитието на
демократичните
реформи в страната.
27 дек. 1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 733, л. 1–7*

Програмна декларация на Демократическата партия. 19 дек. 1989 г.

ЦДА, фонд 1512, опис 1, а.е. 730, л. 1

ПРОГРАМНА ДЕКЛАРАЦИЯ

НА ДЕМОКРАТИЧЕСКАТА ПАРТИЯ

Ние, български граждани, съзнавайки своята отговорност пред страната си, възстановихме легалната дейност на Демократическата партия, противозаконно прекъсната през 1947 година от тоталитарния режим. Ние ще продължим нейните слави политически традиции, завемани от П. Каравелов, П.Р. Славейков, А. Константинов, А. Малинев и други светли имена от българската история. Ще съдействуваме за духовното и икономическото възраждане на нашето отечество възру принципите на хуманизма, свободата и демокрацията.

Възстановявайки Демократическата партия, ние правим необходимата стъпка към формиране на политическата инфраструктура на гражданското общество. Основните ценности на демокрацията, които партията ще се стреми да утвърждава, са личната свобода като самоценност, равенството и солидарността.

Демократическата партия има за непосредствена задача легалната трансформация на тоталитарния режим в България.

Партията ще има и неотменен стремеж към реална демокрация, чиито опори за нас са в изключително идеи:

1. Човека, като единствено реално дадено и реално действащо статично и динамично начало на общественния живот
2. Естествените човешки права на живот, свобода и личен дял от общото щастие, разбираемо като обективно вредено и обективно обсъдено лично благополучие
3. Държавните органи в тяхната правна и обществена одухотвореност, в тяхната служба на закона и чрез него - на личната обществена и политическа свобода
4. Ограничението на част от държавния суверенитет в полза на международния живот, в полза на постепенното сближаване между народите

- Конкретните измерения на демокрацията, но наше убеждение, се изразяват в следните пунктове:

5. Приоритет на правата на човека пред т.нар. държавни интереси, обективизиран в положителното законодателство
6. Обективно разгърнати свобода на словото, печата, сдруженията, събраната, манифестациите, ПРЕДИПИСАНИ СЪС СЪОТВЕТНИ ПРАВНИ ГАРАНЦИИ
7. Тяжък приоритет на частната инициатива в икономическия и въобще обществения живот
8. Ефективни механизми за социална защита и гарантирано обществено равновесие
9. Подкрепяне на държавната и кооперативната собственост, доколкото не нарушават свободата на личността и на производството, доколкото конкретно са икономически рентабилни и стопански оправдани
10. Гарантиране правото на национално малцинствено и религиозно самоопределение; пълна свобода за вероизповеданията, религиозната пропаганда, образование и възпитание
11. Многопартийна парламентарна система
12. Право на свободно професионално организиране
13. Ефективно разделение на властите; конституционните гаранции в ръцете на съдебната власт
14. Придържане към отказ от едностранна идеологическа насоченост в цялостната държавна и обществена политика

ност в цялостната държавна и обществена политика

- Предпоставките и пътищата за създаване на демократично общество според нас са:

15. Изработване и приемане на нова конституция на основата на Търновската конституция и проекта за "КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ", представен от Демократическата партия през октомври 1946 година
16. Правата на човека, фиксирани в Международната карта от 1946 година, разгърнати във Виенските договорености от 1989 година, да се считат за структуроопределящ елемент и за преамбюл на бъдещата конституция
17. Приемане на нов деполитизиран и деидеологизиран наказателен кодекс; освобождаване и реабилитиране на всички, осъдени за политическите им убеждения
18. Пълна отмяна на всички законодателни положения и актове, едностранно ограничаващи свободата на печата, сдруженията, митингите и манифестациите
19. Отмяна на всякакви ограничения за местоживеење в страната
20. Отказ от националистически шовинизъм; свобода и зачитане идентичността на етническите и религиозните малцинства
21. Отмяна на законодателните актове, отричащи или едностранно ограничаващи частната инициатива
22. Радикално съкращаване на армията и военните разходи и използване на освободените средства за социални програми; деполитизиране на армията, съкращаване на срока и възвращане на алтернатива на военната служба в цивилния сектор
23. Трансформация на Държавна сигурност в неполитическо, надпартийно ведомство за борба с тероризма и слити за насилствено сваляне на конституционния строй; тя е подчинена на демократичните държавни институции
24. Икандиране на партийни организации в съда, прокуратурата, адвокатурата и предпартийното следствие
25. Недопускане на организационна партийна дейност от какъвто и да е характер по местоработата
26. Строго следване на външна политика, защитаща националните интереси и неогранично зачитаща общите правила на международното право с тенденция за присъединяване към бъдещата европейска общност на свободните нации
27. Членовете на Демократическата партия:
 - Безусловно отричат насилнието като метод на политическата борба
 - 28. Отричат политическата система, изложена от Сталин у нас след Втората световна война, историческото развитие на която се заключава в последователното излагане на едностранен монопол и произвол в политиката, икономиката и културата
 - 29. Не споделят марксизма като политическа и идеологическа доктрина, но необходимост проектирана като една от разновидностите на тоталитаризма
 - 30. Не могат да приемат нравствено-политически компромиси, свързани с отстъпление от основните философски и политически принципи на Демократическата партия.

Оперативно бюро: Борис Къркчиев (тел. 72-88-00), Георги Момчилов, Мило Дладжев, Димитър Диамандиев (83-15-97), Васил Маняфов, Стефан Стояков (тел. 87-15-38), Иванко Кутев

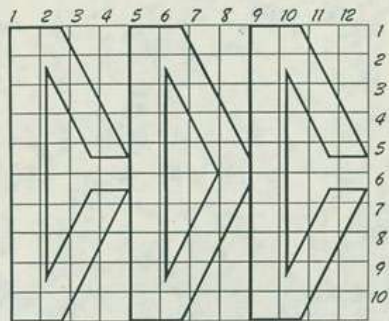
София, 19 декември 1989 год.

ПРОГРАМА
НА
ЗЕЛЕНАТА
ПАРТИЯ
В БЪЛГАРИЯ

1989

**Програма на Зелената
партия в България
1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 739, л. 1–7*

Проект за лого на
СДС. 1989 г.

ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 1237, л. 1

ПРОТОКОЛ № 3

от заседанието на ръководителите на формациите, членове на Съюза на демократичните сили, състояло се на 28.12.89 г.

Заседанието се откри в 12.30 ч. Отсъствуват ръководителите на ВЗНС /НП/, НДЗПЧ и КЗРПСДД.

Д-р Петър Верон - Предлагам комисията за обсъждане на предводителните въпроси да бъде в следния състав:

1. Д-р Жель Желев - председател
2. Д-р Петър Верон - секретар
3. Д-р Петър Дертлиев - председател на ВРСДП/о/
4. Милан Дренчев - секретар на ВЗНС /НП/
5. Димитър Ваталов - председател на Клуба на респираторите
6. Румен Воденичаров - председател на НДЗПЧ
7. Георги Аврамов - секретар на БГ
8. Д-р Константин Тренчев - председател на НФТ "Подкрепа"
9. Петко Симеонов - председател на КГД
10. Любен Собаджиев - председател на Движ.Гражд.инициатива
11. Отец Христофор Събев - председател на КЗРПСДД
12. Емил Кошлуков - секретар на Независимите студентски д-ва
13. Елка Константинова - председател на Радикалдемократ.партия
14. Георги Спасов - говорител.

От членовете на комисията ще се изиска писмо от съответната организация, с което те поименно са упълномощени да участвуват. Ако се наложи някой да бъде заменен, това да бъде оформено с писма за замяната. Необходимо е участващите в комисията да отменят всички свои други задължения, за да могат да участвуват в обсъждането. От срещата, която вчера след обяд имахме с А.Луканов се разбра, че те нямат предварителни претенции и че всичко подлежи на уточняване. Предстоят най-решителни дни, за които трябва да се подготвим. На 2 или 3 януари ще има събиране в Нар.събрание за обсъждане на процедурните въпроси. Обръщам внимание, че в публикацията на в."Работническо дело" за предстоящия диалог е употребен изразът "консултации" Георги Аврамов - Да преценим равнището на преговорите и да изпратим представители на ниво, съответстващо на нивото на другата страна.

Пламен Даракчиев - Знае ли се нашата платформа.

Д-р Петър Верон - Тя не е ясна.

**Протокол от заседание на
ръководителите на
формациите, членове на
СДС по платформата на
Съюза за Кръглата маса
28 дек. 1989 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 735, л. 1-6*

1

СПОРАЗУМЕНИЕ

на участниците в Националната кръгла маса по създаването

СПОРАЗУМЕНИЕ за свободни избори

НА УЧАСТНИЦИТЕ В НАЦИОНАЛНАТА КРЪГЛА МАСА
ПО СЪЗДАВАНЕТО НА ГАРАНЦИИ ЗА ПРОИЗВЕЖДАНЕ
НА СВОБОДНИ ИЗБОРИ

Участниците в Националната кръгла маса по съответствие със Споразуменията по принципите и условията, посочени в Закона за избиране на Велико Народно събрание и със Споразуменията по политическата система, с оглед да се създават необходимите гаранции за произвеждането на избори, които да осигурят свободния израз на волята на народа, постигнаха съгласие за следното:

1. Участниците в Националната кръгла маса вземат задължението и поемат всички политически отговорности, изборни кампании, кандидати за народни представители и граждани да участвуват в предизборната кампания и изборите, като проявяват взаимно уважение, търпимост към различията и водят политическа борба при пълно спазване на законността и обществения ред.

Същителна отговорност да поемат и за изборното प्रतिране на изборите, участниците в Националната кръгла маса приехат Етичния кодекс на предизборната кампания и спазват към всички политически сили, кандидати за народни представители и гражданите да се държат към него.

2. В съответствие със Споразуменията за избиране на Велико Народно събрание май 1990 година участниците вземат да осигурят пълно обществено участие по създаването на този

Споразумение на участниците в Националната кръгла маса по създаването на гаранции за провеждането на свободни избори. 1990 г.

ДА – Пловдив, фонд 2206, опис 2, а.е. 3, л. 1-7

Защо трябва да бързаме с демонтажа на тоталитарната система в България?

Д-р Желю Желев

РЕЧ ПРИ ОТКРИВАНЕТО НА КРЪГЛАТА МАСА – 22.01.1990 г.

Започваме нашите разговори по най-важната тема, която интересува всички ни еднакво: разграждането на тоталитарната система в нашата страна. Предвид изключителната важност и ключовото значение на темата, нашата делегация е склонна да разисква с най-голяма сериозност и отговорност този въпрос. Става дума за един политически режим, за една политическа система, която беше насилствено наложена на българския народ с помощта на Съветската армия.

Като едностранна система тя беше изградена по пътя на принудителното, насилственото разпускане или "саморазпускане" на другите политически партии, които бяха заставени да изчезнат от политическата система. Една от тези партии – БЗНС "Никола Петков", която намери сила и мъжество да се олъчи срещу домогванията на БКП за нейния пълен монопол, заплати най-скъпата цена, като нейния вожд беше обесен, а хиляди активисти на тази партия прекараха в продължение на много години по лагерите и затворите.

Обстоятелството, че сега близо 4 десетилетия и половина по-късно ние сядаме да преговаряме с представители на БКП за демонтажа, за разграждането на тази система, говори, първо, каква огромна еволюция е станала, колко е голяма еволюцията, която съвременният свят и специално Източна Европа изживява, второ, за еволюцията на самата Комунистическа партия, която очевидно в лицето на една част от своето ръководство е осъзнала пълната безпачвеност и безперспективност на тоталитарния режим, на тоталитарната система, която тя в миналото е изграждала, както и необходимостта от тяхното пълно разграждане. Това, само по себе си, е забележителен исторически факт.

Но тук въпросът за историческата вина си остава и това налага, с оглед на предстоящите промени, нещата да бъдат казани съвсем точно и всеки да поеме своята историческа отговорност.

Кое налага бързото разграждане на тоталитарната система?

Първо, голямото изоставане на България спрямо другите източноевропейски страни.

В началото на 1989 г. в развитието на демократичните процеси България беше пред ГДР, пред Чехословакия, за Румъния изобщо да не говорим, сега, една година по-късно ние сме далеч зад ГДР, далеч зад Чехословакия, назад сме и спрямо нашата съседка Румъния, която заплати бързите промени с кръв. Ние не желаем у нас нещата да се развиват като в Румъния, или в Албания, поне по осъжданата информация, по която можем да съдим, проникваща отвън.

Реч на Желю Желев при откриването на „Кръглата маса“. 22 ян. 1990 г.

ЦДА, фонд 1512, опис 1, а.е. 738, л. 161–163

22 .I.1990 г. 14,30 часа

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВОУАЩ: АНДРЕЙ ЛУКАНОВ

А.ЛУКАНОВ

Предлагам да разгледаме три въпроса, като приемаме, че на този етап е решен въпросът с издаването на вестник. На неофициалната консултация днес се договорихме, че този въпрос не бива да се счита за закрит и в зависимост от читателския интерес ще се търси възможност за увеличаване на тиража.

Бъв връзка с осигуряване на помещения пред мен е спорателен протокол, резултат на разговорите между контактната група на кръглата маса и СНС и аз мога да го подпиша. Искам да отбележа, че въпросът с осигуряване помещения за БСДП е по-специфичен и засяга не само кръглата маса, но и нас като наследници на имотите и имуществовата, съществували по времето, когато се забранява БСДП и се сливат двете партии, т.е. това е въпрос на наша специфична отговорност и ще се постареем да удовлетвориим поне временните потребности на БДСП. Така че ако няма възражения и бележки, можем да считаме въпросът за решен. Използвавам случая, за да благодаря на контактната група.

ТРЕНЧЕВ

В протокола трябва да се нанесат корекции, като се допълни Демократическата партия и се отбележи нашето желание: че сградата се предоставя за нуждите на Съюза като структура, а не да се счита като дефинитивна собственост на всички сдружения поотделно. Същевременно си запазваме правото да настояваме за собствени имоти, но не на този етап.

П.СИМОНОВ

Да се корегира: Не Клуб за гласност и демокрация, а Федерация на клубовете за гласност и демокрация.

В.ВЪЛКОВ

Да залегне и елемент на търсене на сгради и от страна на СДС, а не само да им се предоставят.

Стенографски протокол от заседание на „Кръглата маса“. 22 ян. 1990 г., 14.30 ч.

ЦДА , фонд 1466, опис 2, а.е. 389, л. 1-17

Описание: Определят се принципите за „гласност“, право на широк достъп и информиране на обществото за решенията, които ще се приемат в хода на преговорите на „Кръглата маса“, редът за работа и участието на представители на новите граждански сдружения и формации, влизащи в СДС.

Проект

НАЦИОНАЛНА КРЪГЛА МАСА

СПОРАЗУМЕНИЕ

по политическата система

1. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА СИСТЕМА:

Натрупаните в страната проблеми следва да се решават в дух на търпимост и взаимно разбирателство, за да се осъществи мирен преход към демократично обществено устройство в условията на стабилност, спазване на законността и пълно зачитане на правата и свободите на всички участници в политическия процес.

На страната е необходима политическа система, която се основава и гарантира ефективното осъществяване и защита на всички международнопризнати права и свободи на човека, социалната справедливост и солидарността на всички граждани и политически сили в защитата на върховните интереси на народа и отечеството.

Изграждането на такава политическа система се обуславя и от необходимостта от национално съгласие в условията на политически плурализъм по жизнените въпроси на нацията – рамките и принципите на политическата и икономическата система, основите на националната сигурност, главните принципи на външната политика и международните ангажменти на страната.

**Споразумение между
ръководителите на
делегациите, участващи в
Националната кръгла маса
за политическата система.
Март 1990 г.**

*ЦДА , фонд 1512, опис
1, а.е. 738, л. 55–69*

Т. 843

КРЪГЛАТА МАСА

ФОНДАЦИЯ „Д-Р ЖЕЛЮ ЖЕЛЕВ“

**Кръглата маса.
Стенографски протоколи
(3 януари – 15 май 1990).
Фондация „Желю Желев,
ИК „Библиотека 48“. С.,
716 стр.**

Библиотека ДА „Архиви“

9

БЪЛГАРСКА СОЦИАЛДЕМОКРАТИЧЕСКА ПАРТИЯ

ВРЕМЕНЕН УСТАВ

Член 1

Името на партията е Българска социалдемократическа партия.

Член 2

БСП членува в Социалистическия интернационал.

Член 3

1. Принципите на БСП са СВОБОДА, РАВЕНСТВО, СОЛИДАРНОСТ.

2. За постигане на своите цели БСП си служи със средствата на реформизма.

3. БСП отрича всички форми на насилствено завземане и задържане на властта.

Г Л А В А I

Ч Л Е Н С Т В О

Член 4

БСП приема за свои членове всички български граждани над 16 години, независимо от техния етнически произход, местожителство и вероизповедание.

Член 5

1. Постъпването в БСП, както и напускането ѝ, е личен акт на свободно волеизявление. То не може да бъде свързано с никакви ограничаващи личната свобода условия.

2. Всеки желаещ да стане член на БСП подава писмена молба до секцията по местоживееене. В молбата не се изисква посочване на никакви мотиви за членство.

**Временен устав на БСП.
1990 г.**

*ДА – Пловдив , фонд
2206, опис 1, а.е. 12, л. 9-
15*

Д-р Ангела се! 1
по указания на Момов

ПРОГРАМА
НА РЕПУБЛИКАНСКАТА ПАРТИЯ В БЪЛГАРИЯ (съкратен текст)

Републиканската партия в България развива и усъвършенствува идеите на борците от нашето Възраждане "... за чиста и свята РЕПУБЛИКА". Тя е създадена от Организационен комитет на 06.01.1990 г. и нейните основни документи бяха приети от Учредителна конференция на 03.02.1990 г.

Републиканската партия в България е независима политическа организация с нестопанска цел, която осъществява своите цели и задачи като отделна юридическа личност, с колективен орган на управление – ПРЕДСЕДАТЕЛСТВО. Тя приема парламентарният път на управление, който гарантира създаване и развитие на републикански структури и институции на едно демократично и хуманно общество в една правова държава.

В Републиканската партия могат да членуват всички български граждани, които подкрепят идеята за ДЕМОКРАЦИЯ, която включва свобода на убежденията и вероизповеданията, на словото и печата, на кореспонденцията и телефонните разговори, на събранията и сдруженията, свободни пътувания зад граница и други.

Републиканската партия е против тоталитарната система и се дистанцира от марксизма! Тя приема само една върховна власт – тази на БЪЛГАРСКИЯ НАРОД! Никоя личност, обществена, културна или политическа организация няма право да се идентифицира с българския народ, да управлява или да извършва действия от негово име и за негова сметка, ако не е избран по установения от Конституцията ред!

Институцията, в която е възложена волята на народа е НЕРОДНОТО СЪБРАНИЕ, пред което отговарят всички органи в дър-

Програма на Републиканската партия в България. 1990 г.

ДА – Пловдив, фонд 2206, опис 1, а.е. 11, л. 1-8

Описание: Партията е основана на 6 ян. 1990 г. Нейните основни документи са приети на Учредителна конференция на 3 февр. 1990 г.

31
Невероятното и чуден свят на
посткомунизма

Периодът на прехода е основан се отнасява като отделна епоха, епоха на посткомунизма, защото се отличава с много парадоксални особености, които в право въвежда необходимостта, срама и принудителността. Не само ^{защото} политическото пространство е утвърдено като напълно посткомунистическо геополитическо, което е в който сме свикнали да живеем, а политическа "дясно", "ляво", "център" днес се идентифицира. Не само защото партиите са партии и не са партии в собствения смисъл на думата.

Парадоксално са своите и издирително на държавната сфера.

Анонимизмът по сравнение на тук е обречен с комунизма. Свободата тук по много гра-

**Ръкописни бележки от
Желю Желев
„Невероятният и чуден
свят на посткомунизма“ с
анализи за прехода към
парламентарна
демокрация и пазарна
икономика в България.
[1991 г.]**

**ЦДА, фонд 1512, опис
1, а.е. 314, л. 31-42**

Мирният преход

① От какво и във какво време
бави? Идеологически и полит.

~~(а) от тоталитаризма към демократията~~
~~и от политическата към икономическата~~
Политическата

(а) че от социализма във капитализма, а от тоталитаризма във демокрацията;

(б) Великата коалиционна социалистическа интервентия;

(в) в идеологически план и в действителност.

(г) що е конкуренция! Конкуренция и фашизъм. Това конкурентен и дясна интервентия;

(д) Преходът от тоталитаризма към демокрацията като революция;

1. Поправки на Бранко;
2. Поправки на Бранко;
3. Поправки на Бранко;

По-малко от
и конкуренция
за абсолютна
и конкуренция
и конкуренция
и конкуренция

Бележки от Желю Желев „Мирният преход“ с анализи за прехода към парламентарна демокрация и пазарна икономика в България. Б.д.

ЦДА, фонд 1512, опис 1, а.е. 314, л. 1-5

6

**Конституцията от 1991 г. и
изграждането на новата държавно-
политическа система**

Христо Иванов Иванов
сл. 73-33.1 / 223
71-31 / 703
Фон. 59-84-25

ПРЕДЛОЖЕНИЕ
до ПЛЕНУМА на ЦК на БКП
и до НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

Другари,

Академичният клуб за демокрация е доброволно, независимо, непартийно сдружение, обединяващо работещите в областта на науката. Той е създаден поради желанието на научните работници да се включат активно в обновителните процеси в България и със своите знания да съдействат за повишаване на ролята на науката в обществото и за приемане на научно обосновани решения на всички нива на управление. Клубът има както специфични, така и общи задачи. От една страна – невъзможно е науката да подпомага ефективно развитието на обществото, без самата тя решително да се демократизира, без да се подобри организацията и управлението на научната дейност. Реформите в науката би трябвало да бъдат дело на самите научни работници, тъй като те най-добре познават своите проблеми и могат да намерят най-добрите пътища за тяхното преодоляване. От друга страна, невъзможно е да се демократизира една област на обществената дейност, без да се демократизира самото общество като цяло. В същото време всички ние освен научни работници сме и граждани на Народна Република България и нерешените проблеми в страната ни пречат не само да работим, но и да живеем нормално.

Клубът има следните предложения до Пленума на ЦК на БКП и до сесията на Народното събрание:

1.1. Да се организира всенародно обсъждане на проекта за новата Конституция, като в проекта залегнат:

– Разделянето на законодателната, изпълнителната и съдебната власт. За целта: Да се ликвидира Държавния съвет. Да се създаде Конституционен съд. Народното събрание да стане постоянно действащ орган.

– Конституционно гарантиране съществуването на всички партии, с изключение на проповядващите расизъм, шовинизъм, насилие.

– Преки избори на държавен глава.

– Армията и МВР да бъдат деполитизирани и да се занимават единствено със сигурността и вътрешния ред в страната.

Предложение от ст.н.с. Иван Богомилов, н.с. Крум Велчев, н.с. Емил Ботев, н.с. Боян Киров и Владислав Христов, членове на Академичен клуб за демокрация, до пленума на ЦК на БКП и до Народното събрание за организиране на всенародно обсъждане на проект за нова конституция и нов трудов кодекс; за изработване на нова нормативна база за науката в България и др. Дек. 1989 г.

ЦДА, фонд 1512, опис 1, а.е. 1619, л. 1-3

ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ НА НРБ -
Станко Тодоров ОТ СЪЪЗА НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ СИЛИ

Другари Председател,

Необходимостта от провеждането на свободните избори през май, които ще обезпечат политически плюрализъм и създаването на правова държава, съгласно постановката на чл. 143, т.2 от Конституцията на НРБ изискват своевременни правови гаранции-конституционни гаранции.

Предпоставка за тези гаранции е изготвянето на проект за нова конституция /създаване на модели, както от страна на ДС или Правителството и от страна на Демократичните сили/.

За тази цел предлагаме през м. януари на заседанието на Народното събрание - чрез него да се възложи за задача на страните през м. февруари да излязат с проекти за нова Конституция, от които чрез Референдум да се утвърди Конституцията, отговаряща на изискванията на едновременно модерна правова държава.

Проектът за нова Конституция изготвен и предложен от страните до края на м. февруари да се счята като дата за постъпване в Народното събрание.

03. януари 1990г.
гр. София

Съюз на Демократичните сили

**Писмо от СДС до Станко Тодоров, председател на Народното събрание, за необходимостта от провеждане на свободни избори, за наличието на правови гаранции и изработване на проекти за нова конституция.
3 ян. 1990 г.**

ЦДА, фонд 1512, опис 1, а.е. 740, л. 1

1

СЪЕЗ НА ДЕМОКРАТИЧНИТЕ СИЛИ - СЪБИЯ

ЗАСЕДАНИЕ
на
НАЦИОНАЛНАТА "КРЪГЛА МАСА"-
състояло се на 29 март 1990 г
от 13,15 часа

- о -

/ Стенографски протокол /

СОБИЯ, четвъртък, 29 март 1990 ГОДИНА
Заседателна зала № 6 на НДК
/начало 13,15 часа /

**Стенографски протокол от
заседание на
Националната кръгла
маса. 29 март 1990 г.**

*ЦДА , фонд 1466, опис
2, а.е. 407, л. 1-122*

Описание: На заседанието
се обсъжда проекта за
нова Конституция на
държавата.

109

СПОРАЗУМЕНИЕ

НА УЧАСТНИЦИТЕ В НАЦИОНАЛНАТА КРЪГЛА МАСА ПО ПРИНЦИПИТЕ
И ОСНОВНИТЕ ПОЛОЖЕНИЯ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ИЗБИРАНЕ НА
ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Участниците в Националната кръгла маса постигнаха съгласие по принципите и основните положения на законопроекта за избиране на Велико Народно събрание.

Страните подчертават особената важност на този Избирателен закон за свободното произвеждане на демократични избори за Велико Народно събрание, от което в значителна степен ще зависи развитието на демократическия процес в страната. Изхождайки от това разбиране и в съответствие със Споразумението по политическа система, участниците в Националната кръгла маса се съгласиха да предложат на Народното събрание в Избирателния закон да намерят място следните основни положения:

1. Изборите за Велико Народно събрание да се произведат на основата на принципите на всеобщото, равното и прякото изборно право с тайно гласуване.

2. Изборите да се произведат по смесена система, при която:

- 200 депутатски мандата да бъдат заети чрез преки избори на кандидати в едномандатни изборителни райони по мажоритарния принцип с мнозинство повече от половината от действителните гласове;

**Споразумение на участниците в
Националната кръгла маса по
принципите и основните
положения на законопроекта за
избиране на Велико народно
събрание. 30 март 1990 г.**

*ЦДА , фонд 1466, опис 2, а.е. 398, л.
109-120*

Описание: Приети са основни положения за провеждане на избори за Велико народно събрание при пряко, равно, всеобщо и тайно гласуване, по смесена система.

45 ГОДИНИ СТИГАТ!

ГРАЖДАНИ,

Все още ли вярвате, че БКП, вече „обновена“ като БСП, може отново (за кой ли път) да ни „води към светлото бъдеще“, както ни го обещава?

Все още ли вярвате на същата тази партия, която не изпълни нито едно от демагогските си гръмки обещания, а през цялото време ни заблуждаваше, че ги изпълнява?

Все още ли вярвате, че след като 45 години е управлявала тоталитарно и престъпно, изведнъж ще прави това по най-демократичен начин?

Все още ли вярвате, че след като ни вкара в пропастта, сега тя единствена знае как и може да ни изкара от там?

Все още ли вярвате, че БСП (БКП) е единствената всезнаеща и всемогеща партия, както продължава да ни убеждава?

Все още ли вярвате, че БСП (БКП), която ни подаряваше нашите жилища, нашите училища, нашата работа и всичко постигнато с нашия труд, сега ще ни подари и Демокрация?

Все още ли вярвате, че след като 45 години БКП ни налагаше да служим на нейните интереси, сега изведнъж тя ще започне да служи на народните интереси?

Все още ли вярвате, че БКП, която е свикнала да слуша само своя глас и да налага само своята воля, изведнъж ще се вслуша в нашия глас и ще служи на народната воля?

ДА ГЛАСУВАШ СВОБОДНО ЗНАЧИ ДА ДАДЕШ ДОВЕРИЕТО СИ НА ТОЗИ, КОЙТО ЩЕ ЗАЩИТАВА ТВОИТЕ ИНТЕРЕСИ И ЩЕ ГАРАНТИРА ТВОИТЕ ПРАВА И СВОБОДИ.

**Позив на СДС с
обръщение към
избирателите за изборите
за VII ВНС. 1990 г.**

*ДА – Пловдив , фонд
2206, опис 1, а.е. 33, л. 2*

VII ВЕЛИКО НАРОДНО
СЪБРАНИЕ

КОНСТИТУЦИЯ
НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

12 юли 1991 г.

**Конституция на
Република България.
VII Велико Народно
събрание. 12 юли
1991 г.**

*ЦДА , фонд 117, опис
46, а.е. 1084*

До Президента
на Република България

До НКС и всички КС на СДС
в страната

До населението
на Пиринска Македония

ДЕКЛАРАЦИЯ
на КС на СДС – Благоевград

Координационният съвет на Съюза на демократичните сили в Благоевград с възмущение и тревога посрещна акта на подписването на "най-демократичната" конституция на Великото Народно събрание. За сетен път българският народ беше нагло излъган в очакваната си, че след четири десетилетия диктатура справедливостта най-после ще тържествува. Защото тази конституция дава възможност илюминциите за третата национална катастрофа да узаконят заграбкото и да не понесат никаква отговорност за хилядите жертви и репресирани по времето на комунистическия режим. Възторжено линуващото настроение на подписаните днес конституцията в Парламента ясно показва чии интереси ободува тл.

Инцидентът с драмата жестоко малтретирани от органите на МЕР наши депутати Огън Георгиев и Венцислав Медарони още в първи ден на приеманото ѝ демонстрира наши "свободи" и "права" ни дава новата конституция.

Като имаме предвид, че 9 от 14 народни представители от Пиринска Македония, в това число всички, избрани по мноритарната система, не са подписали конституцията, КС

Декларация от КС на СДС – Благоевград до Президента на Република България, НКС и всички КС на СДС в страната и до населението в Пиринска Македония срещу подписването на новата конституция от Великото народно събрание и в подкрепа на обявилите гладна стачка депутати. 12 юли 1991 г.

ДА – Благоевград, фонд 1611, опис 1, а.е. 30, л. 28-29

Снимки от митинг пред храм „Ал. Невски“ на депутатите от СДС от VII Велико народно събрание, обявили се против приемането на Конституцията. Юли 1991 г.

ЦДА , фонд 1466, опис 1, а.е. 44, л. 1-4, 11-12

Описание: На снимките: сн. 1 – Говори Йордан Василев; сн. 2 – Филип Димитров; сн. 3 – Георги Марков; сн. 4 – Стефан Савов.

**Снимки на моменти
от безсрочната
гладна стачка на
депутати от СДС в VII
Велико народно
събрание, обявили се
против приемането
на Конституцията.
Юли 1991 г.**

*ЦДА , фонд 1466, опис
1, а.е. 44, л. 6-10, 13*

7

Ерозията на двуполюсния
политически модел и възходът на
различните популизми

Опит за равносметка на целия период.